

מתוך היקדמת המחבר: ועיניכם תראינה בנים בני כשתילי זתים סביב לשלחנם,
חכמים ונבונים, ובתים מלאים כל טוב, גם עושר גם כבוד לא יסופו מזרעכם

גליון
זרע שמשון המבואר

פרשת תצוה

אותיות ב • ד

דרוש מתוך הספר המסוגל 'זרע שמשון' שחברו הגאון המקובל
האלוקי חסידא קדישא רבנו **שמשון חיים ב"ד**
נחמן מיכאל נחמני זלה"ה
מה"ס 'זרע שמשון' ו'תולדות שמשון'
שחי לפני ב-300 שנה בתקופת האור החיים' ומקום קברו לא נודע
והבטיח שהלומד בהידושיו וספריו יזכה לישועות בבני חיי ומזוני
גלב"ע ו' אלול תקל"ט

דרוש מנוקד ומבואר בתוספת ציונים והארות
יו"ל על ידי מוסדות זרע שמשון
שע"י האיגוד העולמי להפצת תורת זרע שמשון

**יו"ל ע"י האיגוד העולמי
להפצת תורת
"זרע שמשון"**

לקבלת הגיון נא לשלוח למייל:
zera277@gmail.com

ארה"ב
הרב מנחם בנימין פאשקעס
ZERA SHIMSHON
C/O B PASKESZ 1645 48 ST
BROOKLYN NY 11204
347-496-5657
mbpaskesz@gmail.com

ארה"ק
הרב ישראל זילברברג
05271-66450

ניתן לשלוח תרומות והנצחות
לזכות ולע"ג ולקחת חלק בהוצאות
והפצת הגיונות והספרים.

ניתן להפקיד בבנק מרבנטיל (17) סניף 635
מספר השבון 71713028 ע"ש זרע שמשון,
כמו כן ניתן לתרום בכרטיס אשראי

וזכות הצדיק ודביו תורתו הקדושים ימן מכל
צדה וצוקה, וישפיע על הלומדים ועל המסייעים
בני חיי ומוזני ועל טוב סלה
כהבטחתי
בהקדמת ספריו.

לשוחפת של ברכה בכל ית

**מוקד
זרע שמשון
ארץ ישראל
02-80-80-500
ארה"ב
347-496-5657**

הוצאת והפצת קונטרס
'זרע שמשון העבואר'
נתרם
לזכות והצלחת

**דניאל אורי
בן רגינה מלכה**

שיראה הצלחה וברכה
בלי גבול ובלי עדה בעסקי
בכל העולם
וייתקיים בו הפסוק
"ופרצת יעה וקדצה
צפונה ונגבה"

הוצאת והפצת קונטרס
'זרע שמשון העבואר'
נתרם
לזכות והצלחת

**אהרן
בן גיטל בילא**
ובל משפחתו
ובל הנלוים אליו

לשפע ברכה
והצלחה גדולה
וסייעתא דשמיא
בכל עכל כל

פְּרִשְׁתַּת תְּצוּהָ

ב

פְּסוּק
וְעֵשְׂרֵן סֵלֶת
בְּלוּל בְּשֵׁמוֹן
קְתִיב
פִּירוּשׁ רִשׁ"י
וכו

פְּסוּק (שמות כז, כ) 'פְּתִית לְמֵאוֹר', פְּרִשׁ לְמִנְחוֹת, שְׁנֵאמַר 'פְּתִית לְמֵאוֹר', וְלֹא רִשׁ"י, הַזִּיתִים פּוֹתֵשׁ בְּמִכְתָּשֶׁת וְכֹשֶׁר וְהַשְּׂנִי פְּסוּל לְמִנְזָה וְכֹשֶׁר וְכוּ',

פְּסוּק 'קְתִיב לְמֵאוֹר' פִּירוּשׁ רִשׁ"י וְלֹא לְמִנְחוֹת

זָרַע שְׁמוֹנוֹן הַמְּבֹאֵר

ב

ביאור הלימודים מהפסוקים לשימונים הכשרים למאור ולמנחות

שהוציא מהזיתים את הטיפה הראשונה" שבהם, שהוא השמן הכשר למנורה, מכניס את הזיתים לריחים וטוחנם, וְהַשְּׂמֵן הַשְּׂנִי [היוצא על ידי הטחינה ברחיים], פְּסוּל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בוֹ לְהַאִיר בְּמִנְזָה, וְהוּא כֹּשֶׁר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בוֹ לְצוּרֵךְ הַמִּנְחוֹת שֶׁהֵיוּ מְקַרְבִּים בְּמִשְׁכַּן וּבְבֵית הַמִּקְדָּשׁ, מִשּׁוֹם שְׁנֵאמַר 'פְּתִית לְמֵאוֹר', שֶׁרַק הַשְּׂמֵן שֶׁמִּשְׁתַּמְשִׁים בוֹ לְמֵאוֹר, כְּלוּמַר, הַדְּלֵקַת הַמִּנְזָה, צָרִיךְ שִׁיהִי 'פְּתִית' - כְּתוּשׁ בְּמִכְתָּשֶׁת, וְלֹא 'פְּתִית' לְמִנְחוֹת - אֲבָל לְצוּרֵךְ הַמִּנְחוֹת, אֵינִי צָרִיךְ בְּדוּקָא 'שְׂמֵן כְּתִיב', אֲלֵא נִיתֵן לְהִשְׁתַּמֵּשׁ לְצוּרֵכֶן, גַּם בְּשֵׂמֵן הַיּוֹצֵא מִטְּחִינַת הַזִּיתִים, שֶׁאִינוֹ 'כְּתִיב'.

וְלִקְבָּנוּ בְּפִרְשֵׁינוּ, לְגַבֵּי הַמִּנְחוֹת שֶׁהֵיוּ

דְּקוּדוֹק בְּכְתִיבַת מִיעוּט 'לְמֵאוֹר' בְּמִנְזָה וְרִבּוּי 'כְּתִיב' בְּמִנְחוֹת

עַל הַפְּסוּק (שמות כז, ב) הַכְּתוּב בְּעֵינֵי הַשְּׂמֵן שֶׁצִּיּוּהָ הַקֶּבֶ"ה לְהַכִּינוֹ בְּשִׁבִּיל לְהַדְלִיק עַל יְדוֹ אֶת הַנְּרוֹת בְּמִנְזָה הַזֶּהָב שֶׁבְּמִשְׁכַּן, 'שְׂמֵן זֵית זָךְ פְּתִית לְמֵאוֹר', פְּרִשׁ רִשׁ"י, 'כְּתִיב' הֵינִי 'כְּתוּשׁ', שֶׁאֵת הַזִּיתִים שֶׁלְקַח בְּשִׁבִּיל לְהַכִּיֵן מֵהֶם שְׂמֵן לְצוּרֵךְ הַמִּנְזָה לֹא הִיָּה טוּחָנִם, אֲלֵא הִיָּה פּוֹתֵשׁ אֹתָם בְּמִכְתָּשֶׁת וְכוּ', וְנוֹתֵנָם לְתוֹךְ סֵל מְנוּקָב כְּדֵי שִׁיֵּצֵא שְׂמֵן לְתוֹךְ הַכֵּלִי. וְהַטַּעַם, לְפִי שֶׁהַשְּׂמֵן הַיּוֹצֵא מִהַזִּיתִים עַל יְדֵי טְחִינָה בְּרַחִיִּים, יֵשׁ בוֹ שְׂמֵרִים, אֲבָל הַיּוֹצֵא מִהַזִּיתִים אַחֲרֵי כְּתִישָׁה בְּמִכְתָּשֶׁת, אֵינִי בוֹ שְׂמֵרִים, וְהוּא זָךְ. וְלֵאחֲרַי

צִיּוּנִים וּמִקּוּדוֹת

הַדְּפִנוֹת לְתוֹךְ הַסֵּל, וְשׁוּב הוּא מִסְתַּנֵּן מִן הַסֵּל וְיוֹצֵא לְכֵלִי. אֲבָל לְפִי כָּל הַשִּׁטּוֹת, לֹא הִיָּה טוּעֵן עֵדִינֵן קוֹרָה עַל הַזִּיתִים כְּדֵי לְסַחֵטֵם, וְגַם לֹא הִיָּה טוּחָנֵם. וְהַשְּׂמֵן שֶׁיֵּצֵא מִן הַזִּיתִים אַחֲרֵי הַכְּתִישָׁה, בְּלִי טְעִינַת קוֹרָה, וּבְלִי טְחִינָה, נִקְרָא 'שְׂמֵן רִאשׁוֹן'. ה. לְכַאוּרָה נִרְאָה, שֶׁמָּה שֶׁכָּתַב רִשׁ"י 'טִיפָה רִאשׁוֹנָה' הוּא לֹא דוּקָא, אֲלֵא כָּל מָה שֶׁיּוֹצֵא מִן הַזִּיתִים כְּשֶׁנִּתְּנָם בְּסֵל [אוֹ סְבִיבוֹת הַסֵּל לְרַבֵּי יְהוּדָה] אַחֲרֵי הַכְּתִישָׁה, הוּא כְּמוֹ הַטִּיפָה רִאשׁוֹנָה וְכֹשֶׁר לְמֵאוֹר. וְכֵן כָּתַב רִשׁ"י (מִנְחוֹת פו, א ד"ה וְנוֹתֵנָן, וְאֵילֶךְ) שֶׁאֵת גִּרְגְּרֵי הַזִּיתִים שֶׁהוֹרִיד מֵרֵאשׁ הָאֵילָן, כּוֹתֵשֶׁן וְנוֹתֵנָן בְּתוֹךְ הַסֵּל כְּדֵי שִׁיּוּזֵב הַצֵּלוּל שֶׁבְּשֵׂמֵן מְעַצְמוּ בְּלֹא דוּחַק, חוּץ לְסֵל, וְהוּא הַשְּׂמֵן הַרִאשׁוֹן. וְהַפְּסוּלֵת וְהַשְּׂמֵרִים

א. לְשׁוֹן הַפְּסוּק, וְאַתָּה תְּצוּהָ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ שְׂמֵן זֵית זָךְ פְּתִית לְמֵאוֹר לְהַעֲלֹת נֵר תְּמִיד'. ב. כְּמִבּוֹאֵר בְּמִנְחוֹת (פו, ב), רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, 'כְּתִיב', אֵינִי כְּתִיב אֲלֵא כְּתוּשׁ. ג. לְשׁוֹן רִשׁ"י, הַזִּיתִים הִיָּה כּוֹתֵשׁ בְּמִכְתָּשֶׁת, וְאִינוֹ טוּחָנֵן בְּרַחִיִּים, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיוּ בוֹ שְׂמֵרִים, וְאַחֲרַי שֶׁהוֹצִיא טִיפָה רִאשׁוֹנָה, מְכַנִּסֵן לְרִיחִים וְטוּחָנֵן, וְהַשְּׂמֵן הַשְּׂנִי פְּסוּל לְמִנְזָה וְכֹשֶׁר לְמִנְחוֹת, שֶׁנֵּאמַר 'כְּתִיב לְמֵאוֹר', וְלֹא כְּתִיב לְמִנְחוֹת. ד. בְּמִנְחוֹת (פו, א) מְבֹאֵר, שֶׁלֹּאֲחֵר שֶׁכָּתַשׁ אֶת הַזִּיתִים, הִיָּה נוֹתֵן אֹתָם לְתוֹךְ סֵל מְנוּקָב, וְתַחַת הַסֵּל הִיָּה מוֹנֵחַ כְּלִי שֶׁבוֹ הִיָּה הַשְּׂמֵן זָב מֵהַסֵּל. וְרַבֵּי יְהוּדָה סוֹבֵר, שֶׁאַחֲרֵי כְּתִישַׁת הַזִּיתִים, הִיָּה נוֹתֵנָם סְבִיבוֹת הַסֵּל מְבַחוּץ, וְהַשְּׂמֵן זָב דֶּרֶךְ

בְּלוֹל בְּשֶׁמֶן כֶּתִית וְכוּ, לֹא נֶאֱמַר 'כֶּתִית' לְחֻבָּה, אֲלָא לְהַכְשִׁיר. לְפִי שְׁנַאמַר 'כֶּתִית לְמֵאוֹר', יְכוּל לְפַסְלוֹ לְמִנְחֹת, תְּלַמּוּד לֹמַר כֵּן בְּאֵין 'כֶּתִית', לְלַמּוּד דְּכֶתִית

נְמִי כְּשֶׁר. וְלֹא נֶאֱמַר 'כֶּתִית לְמֵאוֹר' אֲלָא לְמַעַט מִנְחֹת, שְׂאִין צְרִיךְ 'כֶּתִית', עַב"ל.

מִקְשִׁים (ספר חידושי אגדות זרע ישראל ברש"י שם), דִּלָּא לְכָתֵב קָרָא לֹא

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאָר

צריך כתיבתו, וכמו שדרשו 'כתיבת למאור, ולא כתיבת למנחות', ולכן היית יכולה להעלות על דעתך, שדרשה זו באה לְפַסְלוֹ - ללמד ש'שמן כתיבת' פסול לְמִנְחֹת, ואין כשר למנחות אלא 'שמן שני' בלבד, דהיינו היוצא מהזיתים דרך טחינה. תְּלַמּוּד לֹמַר - לכך נאמר כֵּן - בפסוק לענין מנחות 'בְּשֶׁמֶן כֶּתִית', דִּלְלַמּוּד ולרבות, דְּשֶׁמֶן כֶּתִית נְמִי - גם כן כֵּן כְּשֶׁר למנחות, ומוכח מכך, שֶׁלֹּא נֶאֱמַר במנורה 'כֶּתִית לְמֵאוֹר', אֲלָא לְמַעַט מִנְחֹת, שְׂאִין צְרִיךְ בהם בדוקא שמן 'כֶּתִית', וש אפשר להשתמש לצורכם גם בשמן שני, היוצא על ידי הטחינה. אבל לא בא המיעוט לפסול שמן 'כתיבת' למנחות, עַב"ל. ובפשטות נראה מדבריו שהטעם שנצרך 'כתיבת למאור' למעט שבמנחות אין צריך כתיבתו, משום שבפסוק לענין מנחות כתוב 'כתיבת', ולכך באה התורה כאן למעט שאין זה חובה".

וּמִקְשִׁים הַמְּפָרְשִׁים (ספר חידושי אגדות זרע ישראל ברש"י שם)^ט, דִּלָּא לְכָתֵב קָרָא לֹא הִיא

ציזנים ומקודות

את קושייתו הראשונה דלהלן. וראה בסוף הדרוש שמבאר רבינו כוונת רש"י, שהטעם שנצרך הפסוק ללמדנו שבמנחות אין צריך כתיבתו, היינו שבביל שלא נלמד מק"ו שאף במנחות בעינין כתיבתו, ולא מחמת הפסוק שכתוב לענין מנחות 'כתיבת'. ט. זה לשונו, ברש"י כתיבת למאור, כותש במכתשת וכו', ולקמן גבי מנחות פירש רש"י וכו'. ויש להקשות, לא ליכתוב לא ה"א ולא וי"ו, רצה לומר, לא ליכתוב 'כתיבת' במנחות ולא ליכתוב 'מאור' במנורה. ויש לומר, דאיצטריך 'למאור' משום דיש כאן עוד להקשות על רש"י שפירש, והשני פסול במנורה וכשר למנחות, מהיכי תיתי לומר דשמן שני פסול במנחות. אלא ודאי שסברא חיצונה היא למיסר גם במנחות, משום שכבר ניטל ממנו שמן הראשון, ולא כשר אלא דווקא כשטוחנון ביחד ומעורב שמן הראשון עם השני. לכך כתיב כאן 'למאור', ללמד

מקריבים עם קרבן התמיד, פֶּרֶשׁ רִשְׁי"י צֵל הפסוק (שם כט, מ)^י, וְעֵשְׂרֵן סֵלֹת בְּלוֹל בְּשֶׁמֶן כֶּתִית וְכוּ - שנצטוו ישראל שעבור כל כבש שמקריבים על המזבח, יקריבו מנחה העשויה מעשרון סולת, המעורבת עם שלשה לוגים של 'שמן כתיבת'. ועל כך פירש רש"י, שֶׁלֹּא נֶאֱמַר בתורה לענין המנחות 'כֶּתִית', כדי לְלַמּוּד שְׁחֻבָּה להשתמש לצורך המנחות דווקא בשמן 'כתיבת' - שמן ראשון, היוצא מכתישת הזיתים, אֲלָא מה שנאמר בו 'כתיבת', הוא רק כדי לְהַכְשִׁיר - ללמד שגם שמן 'כתיבת' - כתוש, כשר למנחות, ושלא תאמר, שרק שמן השני היוצא מטחינת הזיתים כשר במנחות. אבל לעולם גם השמן 'השני' היוצא על ידי הטחינה, כשר למנחות, אף על פי ששמן זה אינו כשר למנורה.

והטעם שהיה עולה על דעתנו לומר, שה'כתיבת' אינו כשר למנחות, הוא דִּלְפִי שְׁנַאמַר במנורה 'כֶּתִית לְמֵאוֹר', ודורשים משם, ש'למאור' בא למעט שבמנחות אין

שבשמן נשאין בסל, וחזור ולוקחם וטוען עליהם את קורת בית הברד, ומוציא שמנו, ומה שהוא יוצא עכשיו, זהו שמן שני. ובשפת אמת (מנחות שם ד"ה שלשה) העיר, שמפירושו רש"י והרע"ב (פ"ח מ"ד) משמע שהשמן הראשון הוא לאחר סינון השמרים והפסולת, ואילו מדברי רש"י בחומש (בפרשתינו), שהשמן של מנורה היא טפה ראשונה שאין בה פסולת, משמע שאין צריך סינון כלל. ו. לשון רש"י, 'בשמן כתיבת', לא לחובה נאמר כתיבת, אלא להכשיר, לפי שנאמר 'כתיבת למאור', ומשמע למאור ולא למנחות, יכול לפסלו למנחות, תלמוד לומר כאן 'כתיבת', ולא נאמר 'כתיבת למאור', אלא למעט מנחות שאין צריך כתיבתו, שאף הטחון בריחיים כשר בהן. ז. לשון הפסוק, וְעֵשְׂרֵן סֵלֹת בְּלוֹל בְּשֶׁמֶן כֶּתִית רְבַע הֵיזֵן וְנֶסֶף רְבִיעֵת הֵיזֵן יֵזֵן לְקֶבֶשׁ הָאֶחָד. ח. מחמת הבנה זו כוונת דברי רש"י, הקשה רבנו

ה"א ולא וי"ו, דלא לכתב 'כתית' במנחות, ולא לכתב 'למאור' במנורה. ועוד קשה, דמנא ליה לרש"י למילף הכא מ'כתית' למאור' שהשני

זרע שמשון המבואר

מנין לו לרש"י, ל'מילף' הכא - ללמוד כאן מדרשת 'כתית' למאור' ולא 'כתית' למנחות, שהשמן ה'שני' - היוצא מן הטחינה, אחרי שיצא השמן הראשון על ידי הכתישה, ב'שן' למנחות, כשהוא בפני עצמו. ד'למא' - שמא נאמר, שדרשת 'כתית' למאור, ולא כתית למנחות, באה רק ללמד שבמנחות 'כתית' הוא ד'למא' ב'ענין' - אין צריך להן שכל השמן יהיה ממה שיוצא על ידי הכתישה, ואפשר לערבו עם שמן שני היוצא על ידי טחינה, אב"ל אין הכי נמי, שהשמן ה'שני' - שיוצא על ידי הטחינה, אחרי שכבר יצא ממנו 'שמן' ראשון' על ידי הכתישה, נ'מילף' - בפני עצמו אסור - פסול הוא אפילו במנחות.

ולא וי"ו - לא מיעוט ולא ריבוי, כלומר, ד'לא' לכתב - שלא תכתוב התורה הריבוי של 'כתית' במנחות, וממילא לא היה עולה על דעתינו לומר, שצריך בהן דוקא 'כתית' כמו במנורה שכתוב בה 'כתית', אלא במנחות שלא כתוב בהן 'כתית', כל השמנים כשרים, ואף השמן השני, וממילא גם לא תצטרך התורה ל'כתב' למאור' במנורה - כדי למעט מנחות מחיוב 'כתית'". ונמצא, שבין תיבת 'למאור' הכתובה במנורה למעט 'כתית' במנחות, ובין תיבת 'כתית' שכתובה במנחות לרבות 'כתית' במנחות, מיותרים הם.

דקדוק בכשרות כל שמן שני למנחות

ועוד קשה - יש להקשות², דמנא ליה -

ציונים ומקורות

וקשה. שלא תכתוב התורה הוא'ו לרבותו, ולא תצטרך התורה גם לכתוב הה"א למעטן. ומכאן נלמד להקשות כן במקום שיש ריבוי ומיעוט באותו ענין, ונראים הדברים שהיה ראוי שלא לכתוב את שניהם. יא. פירוש, הלא מדברי רש"י נראה לומר, שהואיל ובמנחות נאמר 'כתית', היינו סבורים לומר שגם במנחות צריך בדוקא 'כתית', ולכן הוצרכה התורה לכתוב במנורה 'כתית' למאור', למעט בכך מנחות מחיוב 'כתית'. ועל כן מקשים המפרשים, שלא תכתוב התורה 'כתית' במנחות, ולא תהיה הוה אמינא לומר שלמנחות צריך 'כתית', וממילא לא תצטרך התורה לכתוב 'למאור' במנורה, כדי למעט חיוב 'כתית' במנחות. וכמו כן לכאורה אפשר היה להקשות להיפך, למה הוצרכה התורה לכתוב במנורה תיבת 'למאור', כדי למעט מנחות מ'כתית', שעל כן הוצרכה התורה לכתוב שוב 'כתית' במנחות, לרבות שה'כתית' כשר בהם, והרי אם לא היה כתוב במנורה 'למאור' לא היינו מעלים בדעתנו לפסול 'כתית' במנחות, וממילא לא היתה התורה צריכה לכתוב במנחות 'כתית' לרבות. אלא שרבנו הקשה לפי נוסח דברי רש"י. [שהלא המפרשים בקושייתם סוברים, שאם היה כתוב במנורה 'כתית' סתם, ולא 'כתית' למאור', לא היתה הוה אמינא שנלמד משם, שגם במנחות צריך בדוקא 'כתית']. יב. אף קושיא זו היא מתוך דברי הזרע ישראל' שהובא

דדוקא במנורה שני אסור, ולא במנחות, דבמנחות שמן שני כשר, ואם כן, אי לא הוה כתיב 'למאור', הוה אמינא באמת דפסול. וכיון דאיצטריך 'למאור', ממילא איצטריך נמי כתית, כפירוש רש"י, שלא תאמר דכתית פסול במנחות. לכן איצטריך גם כתית במנחות, ודוק היטב. וראה עוד בפירוש הרא"ם ובגור אריה למהר"ל שהקשו כן, שלא לכתוב רחמנא לא 'למאור' דהכא, ולא 'כתית' דמנחות, עיי"ש. וראה עוד בזה, בשפתי חכמים (ברש"י). י. מליצה זו על פי לשון הגמרא (פסחים ה, א), התם [בסוכות] דכתיב [ויקרא כג, טז] 'ביום הראשון שבתון וביום השמיני שבתון', אימר ראשון דמעיקרא [ערב יום טוב] משמע [שערב יום טוב אסור בעשיית מלאכה], שאני התם דאמר קרא 'וביום השמיני שבתון', מה שמיני שמיני דחג, אף ראשון ראשון דחג, 'היראשון למה לי, למעוטי חולו של מועד [איסור עשיית מלאכה], חולו של מועד מ'ראשון' ו'שמיני' נפקא. איצטריך, סלקא דעתך אמינא, הואיל דכתב רחמנא 'וביום השמיני', וי"ו מוסיף על ענין ראשון, דאפילו בחולו של מועד, קא משמע לן. ולא לכתוב רחמנא לא וי"ו ולא ה"א [שאם התורה לא היתה כותבת ו'א' של 'וביום השמיני' לא היה ס"ד לרבות חולו של מועד, ולא היה צריך ה"א של 'ביום הראשון' למעט חוש"מ] וכו' [פירוש, שהו"א מרבה חולו של מועד לאיסור מלאכה כיו"ט, והה"א חוזר וממעטו,

'כְּתִית' בְּמִנְחֹת, הֵייתִי יָכוֹל לֹמַר שֶׁהַכְּתִית יְהִי פְּסוּל לְמִנְחֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רִש"י עַל פְּסוּק 'וַעֲשֹׂרן סֵלֶת'. וְלִפִּי סִבְרָא זו, צְרִיף לֹמַר שֶׁהַחֲשׁוֹב דְּהֵינּוּ הַשְּׁמֹן הָרִאשׁוֹן, פְּסוּל, וּמִמּוֹלָא שְׁלֵמִנְחֹת צְרִיף הַגְּרוּע, דְּהֵינּוּ הַשְּׁמֹן הַשְּׁנִי, וְאִם כֵּן, אֵין עוֹד סִבְרָא לֹמַר שֶׁהַשְּׁמֹן הַשְּׁנִי יְהִי פְּסוּל.

כְּשִׁמְחֵנָּן בְּיַחַד וּמַעֲרֵב הַשְּׁמֹן הָרִאשׁוֹן עִם הַשְּׁנִי. אָבֵל כְּשֶׁפָּבֵר נִטְל מִן הַזֵּית הַשְּׁמֹן הָרִאשׁוֹן, הַנִּשְׁאָר מִמֶּנּוּ לֹא יְהִי כְּשֶׁר לְמִנְחֹת.

וַיֵּשׁ לֹמַר, דְּלִפִּי זֶה הָיָה בְּכָאן שְׁתֵּי סִבְרוֹת הַפּוּכּוֹת, דְּאַחַר שֶׁכָּתַב בְּמִנְחָה 'כְּתִית לְמֵאֹר', אִי לֹא הָיָה כְּתִיב

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבֻאָר

כֵּן אִי לֹא הָיָה כְּתִיב 'כְּתִית' בְּמִנְחֹת, הֵייתִי יָכוֹל לֹמַר, שְׂכוּנַת הַמֵּיעוּט וְלֹא לְמִנְחֹת, הִיא שֶׁהַשְּׁמֹן הַכְּתִיב, יְהִי פְּסוּל לְמִנְחֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רִש"י עַל פְּסוּק 'וַעֲשֹׂרן סֵלֶת', שֶׁלִּכְךָ הוּצְרָה הַתּוֹרָה לְכַתּוֹב 'כְּתִית' לְגַבֵּי הַמִּנְחֹת, כְּדֵי שֶׁלֹּא נִאֲמַר שֶׁהוּא כִּשְׂר רַק לְמֵאֹר. וְלִפִּי סִבְרָא זו - שְׁלֹלָא הַפְּסוּק הִיא עוֹלָה בְּדַעֲתֵינוּ לֹמַר, שֶׁהַתּוֹרָה מֵיעֻטָּה וּפְסֻלָּה הַכְּתִיב לְמִנְחֹת, צְרִיף לֹמַר - הֵינּוּ אוֹמְרִים, שֶׁכֵּךְ הִיא רְצוֹן הַתּוֹרָה, שֶׁהַשְּׁמֹן הַחֲשׁוֹב, דְּהֵינּוּ הַשְּׁמֹן הָרִאשׁוֹן - הַיּוֹצֵא עַל יְדֵי הַכְּתִישָׁה, שֶׁהוּא זָךְ בִּיּוֹתֵר, פְּסוּל לְמִנְחֹת, וּמִמּוֹלָא מוּבָן מִכֵּךְ, שֶׁלְּמִנְחֹת צְרִיף בְּדוּקָא הַשְּׁמֹן הַגְּרוּעַ שְׁאִינוּ זָךְ, דְּהֵינּוּ הַשְּׁמֹן הַשְּׁנִי - הַיּוֹצֵא עַל יְדֵי הַטְּחִינָה¹⁰. וְאִם כֵּן, שְׁאִינוּ לְמַדִּים שְׁלֹלָא הַפְּסוּק הֵינּוּ פּוֹסְלִים לְגַמְרֵי אֶת הַשְּׁמֹן הָרִאשׁוֹן לְמִנְחֹת, בּוֹדָאִי אִף שְׁאִין לְאַחַר הַרִיבּוּי בַּפְּסוּק, גַּם הַשְּׁמֹן הָרִאשׁוֹן כִּשְׂר לְמִנְחֹת, מְכַל מְקוּם,

וְנִאֲמַר דְּלֹא הַכְּשִׁירָה הַתּוֹרָה בְּמִנְחֹת, אִלָּא כְּשִׁינּוּ כּוֹתֵשׁ אֶת הַזֵּיתִים כֻּלָּל, אִלָּא כְּשִׁמְחֵנָּן - לְהוֹצִיא מֵהֵן אֶת הַשְּׁמֹן הָרִאשׁוֹן וְהַשְּׁנִי בְּיַחַד, וּבִאֹפֶן שֶׁמַּעֲרֵב הַשְּׁמֹן הָרִאשׁוֹן עִם הַשְּׁמֹן הַשְּׁנִי. אָבֵל כְּשֶׁפָּבֵר נִטְל מִן הַזֵּית הַשְּׁמֹן הָרִאשׁוֹן עַל יְדֵי הַכְּתִישָׁה, הַנִּשְׁאָר מִמֶּנּוּ - שֶׁהוּא הַשְּׁמֹן הַשְּׁנִי שְׁיּוֹצֵא עַל יְדֵי טְחִינָה, לֹא יְהִי כְּשֶׁר אִפִּילוּ לְמִנְחֹת¹¹.

לְפִי הַצַּד ש'כְּתִית' פְּסוּל לְמִנְחֹת, צְרִיךְ לְהֵן שְׁמֹן גְּרוּעַ וְלֹא מַעֲרֹב וַיֵּשׁ לֹמַר לְתַרְץ הַקּוּשִׁיָּה הַשְּׁנִיָּה, דְּלִפִּי זֶה - אִם נִנְקוּט בִּידֵינוּ הַסִּבְרָא, שֶׁרַק אִם הַשְּׁמֹן הַשְּׁנִי מַעֲרֹב עִם הַשְּׁמֹן הָרִאשׁוֹן הוּא כִּשְׂר לְמִנְחֹת, אִךְ הַשְּׁמֹן הַשְּׁנִי כִּפְנֵי עֲצָמוּ פְּסוּל אִף לְמִנְחֹת מִפְּנֵי שֶׁהוּא גְּרוּע, אִם כֵּן, הֵיָּ בְּכָאן שְׁתֵּי סִבְרוֹת הַפּוּכּוֹת - הַסּוֹתְרוֹת זֹאת זֹאת, וְכִדְלַהֲלֵן¹².

דְּהָרִי לְאַחַר שֶׁכָּתַב הַפְּסוּק בְּמִנְחָה 'כְּתִית לְמֵאֹר', וְלֹא כְּתִית לְמִנְחֹת, וּמַחֲמַת

צִיּוּנִים וּמְקוּדוֹת

שְׁמֵן זֶה הוּא גַּם כֵּן קֶצֶת זָךְ, אֲבָל לֹא בָּא לְהַכְשִׁיר שְׁמֵן שְׁנִי לְבִדּוֹ, דְּהֵינּוּ הַשְּׁמֵן שְׁיּוֹצֵא מִהַטְּחִינָה אַחֲרֵי שֶׁכִּבֵּר נִכְתְּשׁוּ הַזֵּיתִים, שְׁמֵן זֶה אִינוּ זָךְ. יֵד. בְּהַעֲרָה לְהֵלֵן בְּסִמּוּךְ, מְבֹאֵר כּוּוֹנֵת דְּקָדוּק לְשׁוֹן רְבִנוּ שְׁתֵּי סִבְרוֹת הַפּוּכּוֹת. טו. וּבְסִבְרַת דְּבֵר זֶה, רָאָה מִשְׁכִּיל לְדוֹד (בְּרִישׁ"י) שֶׁכָּתַב, שֶׁהִיא מְקוּם לֹמַר שְׁגִזִּירַת הַכְּתוּב הִיא שִׁיחָה שְׁמֵן שְׁבִמְנוּרָה מְשׁוּנָה לְטוֹבָה, וְאִם יִתְּנוּ אֶת הַשְּׁמֵן הָרִאשׁוֹן בְּמִנְחֹת, הַשְּׁמֵן שֶׁל הַמְּנוּרָה לֹא יְהִי מִיּוֹחַד וּמְשׁוּנָה לְטוֹבָה. [וּמִשְׁמִיעֵנוּ הַכְּתוּב, שְׁאִין הַטַּעַם כֵּךְ, אִלָּא הַטַּעַם מְשׁוּם חֲסִסָה הַתּוֹרָה עַל מְמוֹנֵם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהַמִּנְחֹת רְבִים הֵם, וְלִכְךָ לֹא הַצְרִיכָה הַתּוֹרָה 'כְּתִית' בְּמִנְחֹת, אִלָּם בּוֹדָאִי אִף הוּא כִּשְׂר לְמִנְחֹת].

לְעִיל. יג. נִרְאָה לְבֵאֵר הַקּוּשִׁיא, שֶׁהַשְּׁמֵן הָרִאשׁוֹן, שְׁיּוֹצֵא עַל יְדֵי הַכְּתִישָׁה, הוּא זָךְ בִּיּוֹתֵר, וְאִילוּ הַשְּׁמֵן הַשְּׁנִי, הַיּוֹצֵא עַל יְדֵי הַטְּחִינָה, אִינוּ זָךְ כֵּל כֵּךְ. אֲבָל אִם אֵין כּוֹתְשִׁים כֻּלָּל אֶת הַזֵּיתִים, אִלָּא מִדֵּי טְחִינָה אוֹתָם, אִזִּי נִמְצָא שֶׁהַשְּׁמֵן הָרִאשׁוֹן וְהַשְּׁנִי יּוֹצֵאִים בְּיַחַד עַל יְדֵי הַטְּחִינָה. וְאִף שְׁמֵן זֶה אִינוּ כֵל כֵּךְ זָךְ, כְּמוֹ הַשְּׁמֵן שְׁיּוֹצֵא עַל יְדֵי הַכְּתִישָׁה, מְכַל מְקוּם, הוּא יּוֹתֵר זָךְ מִהַשְּׁמֵן הַשְּׁנִי שְׁיּוֹצֵא לְבִדּוֹ עַל יְדֵי הַטְּחִינָה, אִם כִּבֵּר הוּצִיאָו מִהַזֵּיתִים שְׁמֵן רִאשׁוֹן עַל יְדֵי כְּתִישָׁה. וְעַל כֵּן מְקַשָּׁה רְבִינוּ, שֶׁנִּאֲמַר שְׁדִרְשַׁת 'כְּתִית לְמֵאֹר' וְלֹא כְּתִית לְמִנְחֹת, בָּאָה לְהַכְשִׁיר לְמִנְחֹת רַק שְׁמֵן רִאשׁוֹן וְשְׁנֵי מַעֲרֹבִים, דְּהֵינּוּ כִּשְׁלָא כְּתִישׁוּ אֶת הַזֵּיתִים רַק טְחִינוּ אוֹתָם,

וְאֵם תֹּאמֶר סִבְרָא אַחֲרַת, שְׁהִשְׁנִי פְּסוּל לְמִנְחוֹת בְּשִׁבִיל שְׂאִין מְעַרְב בְּתוֹכוֹ שְׁמֵן הָרֵאשׁוֹן הַמְּשֻׁבָּח. אִם כֵּן, לְמִנְחוֹת לֹא בְּעֵינֵי גְרוּעַ, וּמִכָּל שֶׁכֵּן שְׂיִהְיֶה כְּשֶׁר הַשְּׁמֵן הָרֵאשׁוֹן, וְלֹא הָיָה צָרָךְ כְּלָל לְכַתֵּב 'כְּתִית' בְּמִנְחוֹת. וְלִפְאֵל לְמִימַר דְּבְעֵינֵי

דְּוָקא 'כְּתִית', שְׁהִירִי בְּמִנְחָה כְּתִיב 'לְמֵאוּר', דְּמִשְׁמַע וְלֹא לְמִנְחוֹת. אֲלֵא וְדַאי צְרִיךְ לֹאמַר, שְׁהַכְּתוּב בְּאֵל הַכְּשִׁיר הַכְּתִית, לְאִפּוּקֵי הַסִּבְרָא שְׂיִהְיֶה לָנוּ שְׁהַכְּתִית הָיָה פְּסוּל. וּבְשִׁישׁ סִבְרָא זֶה בְּעוֹלָם, עַל פְּרֻחָךְ לֹאמַר

זרע שמשון המבואר

אֵין עוֹד שׁוּם סִבְרָא לְזַמַּר בְּכוּונַת הַדְּרָשָׁא 'כְּתִית לְמֵאוּר וְלֹא כְּתִית לְמִנְחוֹת' שְׁצִרִיךְ בְּדוּוּקָא שְׁהַשְּׁמֵן הָרֵאשׁוֹן יִהְיֶה מְעוֹרָב יַחַד עִם הַשְּׁנִי, וְשְׁהַשְּׁמֵן הַשְּׁנִי כְּשֵׁאִינוּ מְעוֹרָב עִם הָרֵאשׁוֹן, יִהְיֶה פְּסוּל מִפְּנֵי שֶׁהוּא גְרוּעַ בְּיוֹתֵר, וְלֹא מְעוֹרָב בּוֹ שׁוּם שְׁמֵן רֵאשׁוֹן, זֶה אִינוּ, שֶׁהִירִי אֲדַרְבֵּה, נִצְרָךְ פְּסוּק לְהַכְּשִׁיר אֵת הַשְּׁמֵן הָרֵאשׁוֹן לְמִנְחוֹת.¹⁰

אֵף בְּמִנְחוֹת שֶׁהַשְּׁמֵן יִהְיֶה לְפַחוֹת קִצַּת מְשׁוּבָח, וְלִכְךָ אִם אֵין מְעוֹרָב בּוֹ שְׁמֵן מְשׁוּבָח, פְּסוּל. וּמִמִּילָא יוֹצֵא לְפִי סִבְרָא זֶה, שְׁמִכָּל שֶׁכֵּן שְׂיִהְיֶה כְּשֶׁר לְמִנְחוֹת הַשְּׁמֵן הָרֵאשׁוֹן - שֶׁהוּא יוֹתֵר מְשׁוּבָח, וְאִם כֵּן, לֹא הָיָה צָרָךְ כְּלָל לְכַתֵּב 'כְּתִית' בְּמִנְחוֹת, לְרַבּוֹת וּלְהַכְּשִׁיר אֵת הַשְּׁמֵן רֵאשׁוֹן, שֶׁהִירִי מְסַבְּרָא נִלְמַד שֶׁהוּא כֶּשֶׁר, וְהַמִּיעוּט 'כְּתִית לְמֵאוּר' הֵינֵנו רַק שְׂאִין צְרִיךְ 'כְּתִית' לְמִנְחוֹת.

לַהֲדַד שְׁשֵׁמֵן גְרוּעַ פְּסוּל לְמִנְחוֹת, אֵין לְמַעַט בַּהֵן שְׁמֵן כְּתִית

וְגַם לִיפְאֵל לְמִימַר - אֵין לֹאמַר, שֶׁמָּה שְׁכַתּוּב 'כְּתִית' בְּמִנְחוֹת, מִלְּמַדְנוּ דְּבְעֵינֵי - שְׁבְּמִנְחוֹת צְרִיךְ לְהַבִּיא דְּוָקָא שְׁמֵן 'כְּתִית', שְׁהִירִי בְּמִנְחָה כְּתִיב 'לְמֵאוּר', דְּמִשְׁמַע וְלֹא לְמִנְחוֹת - שְׁבְּמִנְחוֹת אֵין חוֹבָה לְהַבִּיא 'שְׁמֵן כְּתִית'.

וְאֵם לֹא תִסְבֹּר לֹאמַר כֵּן, אֲלֵא תֹאמֶר סִבְרָא אַחֲרַת, שְׁהַשְּׁמֵן הַשְּׁנִי - הַיּוֹצֵא עַל יְדֵי הַטְּחִינָה, אַחֲרֵי שֶׁכָּבַר יוֹצֵא הַשְּׁמֵן הָרֵאשׁוֹן עַל יְדֵי כְּתִישָׁה, פְּסוּל לְמִנְחוֹת, בְּשִׁבִיל שְׂאִין מְעַרְב בְּתוֹכוֹ שְׁמֵן הָרֵאשׁוֹן הַמְּשֻׁבָּח, וּכְמוֹ שְׁכַתּוּבָנוּ לְעִיל [בְּקוּשִׁיָּה הַבִּי], שְׁלַכְאוּרָה יִתְכֵן לֹאמַר שֶׁהַמִּיעוּט 'לְמֵאוּר' הוּא רַק שְׁלִמְנָחוֹת אֵין צְרִיךְ שְׁמֵן 'כְּתִית' לְבַדּוֹ, אֲבָל מְכַל מְקוֹם, צְרִיךְ בְּשִׁבִילוֹ 'שְׁמֵן שְׁנֵי מְעוֹרָב עִם שְׁמֵן רֵאשׁוֹן', שְׁאִינוּ כֹל כַּךְ גְרוּעַ, אִם כֵּן - הִירִי עוֹלָה מִכָּךְ, שֶׁאַתָּה סוֹבֵר שְׁלִמְנָחוֹת לֹא בְּעֵינֵי - אֵין צְרִיךְ בְּדוּקָא אֵת הַשְּׁמֵן הַגְּרוּעַ, שֶׁהִירִי רְצוֹנְךָ לֹאמַר, שֶׁאֵף אַחֲרַי הַמִּיעוּט 'כְּתִית לְמֵאוּר', צְרִיךְ שִׁיְהִיָּה מְעוֹרָב מִעֵט מִהַשְּׁמֵן הָרֵאשׁוֹן, וּמִתְבָּאֵר שֶׁאֲדַרְבֵּה, צְרִיךְ

אֲלֵא וְדַאי אֵין לְפַסוּל לְמִנְחוֹת אֵת הַשְּׁמֵן הַשְּׁנִי כֶּשֶׁהוּא בְּפְנֵי עֲצָמוֹ, אֲלֵא צְרִיךְ לְזַמַּר כֶּהִסְבְּרָא הָרֵאשׁוֹנָה, שְׁהַכְּתוּב 'כְּתִית' הָאֵמֹר בְּמִנְחוֹת, בְּאֵרַךְ לְהַכְּשִׁיר הַכְּתִית, וְהוֹצֵרְךָ לְאִפּוּקֵי - לְהוֹצִיא מִהַסִּבְרָא שְׁהִירִי לָנוּ - שֶׁהִירִי עוֹלָה בְּדַעַתְנוּ לֹאמַר שְׁהַכְּתִית 'יִהְיֶה פְּסוּל בְּמִנְחוֹת, שְׁגוּירַת הַכְּתוּב הוּא, שְׁלִמְנָחוֹת צְרִיךְ שְׁמֵן גְרוּעַ. וּבְשִׁישׁ סִבְרָא זֶה בְּעוֹלָם - שְׁלִמְנָחוֹת צְרִיךְ שְׁמֵן גְרוּעַ, עַל פְּרֻחָךְ צְרִיךְ לְזַמַּר שְׁהַשְּׁמֵן הַשְּׁנִי - אֵף כְּשֵׁאִין

ציונים ומקורות

שְׁמֵן גְרוּעַ. וּלְפִי צַד זֶה, אֵין סִבְרָא לֹאמַר, שֶׁאִם לֹא מְעוֹרָב בְּשְׁמֵן הַשְּׁנִי שׁוּם שְׁמֵן רֵאשׁוֹן יִהְיֶה פְּסוּל מִפְּנֵי שְׁאִינוּ זָךְ כֹּלֵל, שֶׁהִירִי אֲדַרְבֵּה, בְּמִנְחוֹת עֵדִיף שִׁיְהִיָּה שְׁמֵן גְרוּעַ.

10. קִיצוֹר הַיּוֹצֵא מְסַבְּרָא זֶה, שֶׁמָּמָה שְׁאֵנוּ רוֹאִים שְׁלֵלָא רִיבּוּי מִיּוֹחַד, הֵינֵנו פּוֹסְלִים שְׁמֵן רֵאשׁוֹן לְמִנְחוֹת, וּכְמִ"ש רש"י בְּפִסּוּק 'כְּתִית' הַכְּתוּב בְּמִנְחוֹת, מוֹכַח שִׁישׁ סִבְרָא פְּשוּטָה שְׁלִמְנָחוֹת צְרִיךְ

שְׁהִשְׁנֵי כְּשֶׁר לְמִנְחֹת, וּמִמִּילָא אִימְעִיטָא
הַסְּכָרָא הָאֲחֶרֶת לֹאמֵר שְׁהַגְרוּעַ פְּסוּל,
דְּהִינֵי הַשְּׁנֵי.

וְאִי לֹא הוּא כְּתִיב לֹא 'כְּתִית' בְּמִנְחֹת
וְלֹא 'לְמֵאֹר' בְּמִנְחָה, הִייתִי אֹמֵר

בְּמִכָּל שְׁכֵן שְׂאֵף בְּמִנְחֹת בְּעֵינֵי 'כְּתִית'
דּוֹקָא, כְּדִתְנֵן בְּפֶרֶק ח' דְּמִנְחֹת (פו, א),
וּמָה אִם הַמְּנוּרָה שְׂאִינָה לְאֲכִילָה,
טְעוּנָה שְׂמֵן זֵית זָךְ. הַמְּנֹחֹת שְׁהֵן
לְאֲכִילָה וְכו'.

זֶרַע שְׁמֵשׁוֹן הַמְּבֹאֵר

במנחות, וממילא לא היתה התורה צריכה
לכתוב המיעוט 'למאור' במנורה, גם כן לא
קשה, לפי שאי לא הוה כתיב לא 'כְּתִית'
בְּמִנְחֹת, וְגַם לֹא 'לְמֵאֹר' בְּמִנְחָה, לא היינו
יודעים מדעתנו שבמנחות אין חובה להביא
'כתיב', אלא הייתי אומר בְּמִכָּל שְׁכֵן - בקל
וחומר ממנורה, שְׂאֵף בְּמִנְחֹת בְּעֵינֵי 'כְּתִית'
- שמן ראשון היוצא על ידי הכתישה,
דּוֹקָא^ט, כְּדִתְנֵן בְּפֶרֶק ח' דְּמִנְחֹת (פו, א)^ט,
וּמָה אִם הַמְּנוּרָה שְׂאִינָה לְאֲכִילָה - לאכילת
מזבח, והיא עשויה רק להאיר, ומכל מקום
היא טְעוּנָה שְׂמֵן זֵית זָךְ שהוא מעולה ביותר,
הַמְּנֹחֹת שְׁהֵן לְאֲכִילָה - לאכילת מזבח,
כלומר, שמקטירים את כולה, או לפחות
הקומץ שלה על גבי המזבח וכו', לא כל

מעורב בו שמן ראשון, הרי הוא כְּשֶׁר
לְמִנְחֹת, וּמִמִּילָא אִימְעִיטָא - נדחית
הַסְּכָרָא הָאֲחֶרֶת לֹאמֵר שְׁהַשְּׁמֵן הַגְרוּעַ פְּסוּל,
דְּהִינֵי הַשְּׁמֵן הַשְּׁנֵי כְּשֵׁינֵי מְעוּרָב בּוּ מִן
הַשְּׁמֵן הָרֵאשׁוֹן הַטוֹב.

ובזה נתיישבה הקושיא השניה, שממה
שנצרך לומר 'כתיב' במנחות מוכח שמסברא
השמן הראשון היה פסול למנחות, וממילא
אין לומר שאף במנחות לאחר המיעוט
'כתיב למאור', עדיין צריך לערב מן השמן
הראשון, שהרי אדרבה אנו סבורים שהשמן
הראשון פסול, לולא ריבוי הכתוב שהוא
כשר^ט.

וְמָה שֶׁהִקְשׁוּ הַמְּפֹרְשִׁים [קושיה הא'
דלעיל], שלא תכתוב התורה הריבוי 'כתיב'

צִיּוּנִים וּמְקוּדוֹת

איך יתכן שנהפוך את סברתנו לגמרי לומר להיפך
ששמן שני פסול]. יח. דהיינו שמה שכתב
רש"י, לא נאמר כתיב למאור אלא למעט מנחות
שאינן צריך כתיב, ולולא הפסוק היינו אומרים שצריך
כתיב אף למנחות, אין כוונת רש"י שמהכתוב 'כתיב'
במנחות, היינו למדים שצריך כתיב דוקא [וכפי
שהבין רבנו בקושייתו מתוך דברי רש"י], אלא
שמקל וחומר ממנורה היינו למדים כן, אף אם לא
היה כתוב 'כתיב' במנחות, ואדרבה, מפני הק"ו
הוצרך הפסוק למעט 'כתיב למאור' ולא למנחות,
ומחמת כן היינו סבורים לומר שכוונת הכתוב היא
שאסור להביא כתיב למנחות, לכך באה התורה
ואמרה 'כתיב' במנחות כדי להכשירה בהן, ומיִּוֹשֵׁב
היטב הטעם שהוצרכו לב' הדרשות. יט. לשון
המשנה, אף כל המנחות היו בדין שיטענו שמן זית
זך, מה מנורה שאינה לאכילה טעונה שמן זית זך,
מנחות שהן לאכילה אינו דין שיטענו שמן זית זך,
תלמוד לומר זך כתיב למאור, ואין זך כתיב'
למנחות. כ. על פי תפארת ישראל (שם פ"ח
מ"ה יכין אות ט). והיינו שבמנחת יחיד של ישראל,

יז. וזהו מה שכתב רבינו לעיל בתחילת התירוץ,
שאם היינו אומרים כן [שצריך שיהא השמן הראשון
מעורב עם השמן השני] היו בכאן שתי סברות
הפוכות, פירוש, הסברא לפסול במנחות שמן גרוע
לבדו כשאינ מעורב בו שמן ראשון, סותרת את
הסברא שעלתה על הדעת בתחילה [לולא שבא
הריבוי בפסוק] לפסול במנחות את השמן הכתיב
המשובח, שממה נפשך, אם צריך שיהיה במנחות
שמן גרוע, א"כ אף שיש לימוד להכשיר שמן ראשון
שהוא טוב ומשובח, מ"מ אין לפסול שמן שני. ואם
נסבור שעדיף שיהיה שמן משובח ולכך צריך תמיד
שיהיה מעורב מהשמן הראשון, א"כ אין לכאורה צד
לפסול שמן כתיב, ומפני מה הוצרך לפסוק מיוחד
להכשירה. [עיקר כוונת רבנו היא, שמה שאנו
סבורים לפסול שמן שני כשאנו מעורב בשמן
ראשון, אין זה מחמת מיעוט אלא מסברא, שריבחה
תורה שמן שני דווקא כשמעורב בו שמן ראשון ואינו
גרוע כל כך. על כן מבאר רבנו שאין 'מסתבר' לומר
כן, שהרי לולא הלימוד להכשיר שמן ראשון, סברנו
בפשיטות שיותר ראוי וכשר רק שמן שני, ואם כן,

ד

בְּכָא בְּתָרָא פִּרְק ה' (עה, א), 'וּשְׁמִתִּי בְּרִכּוֹר שְׁמִשְׁתִּיןד' (ישעיהו נד, יב), חַד אָמַר,

זָרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבַאָר

שכן שיהיו טעונים שמן זית זך. ולכן הוצרכה התורה למיעוט של 'כתית למאור ולא כתית למנחות', לומר שאין דורשים קל וחומר זה, ואין חיוב להביא 'שמן כתית' במנחות.^{כא}

וכיון שהוצרכה התורה לכתוב 'כתית למאור', כדי שידרשו 'כתית למאור, ולא

ד

לעתיד לבא נזכה לתכונות הבאות על ידי אבני ה'שוהם' וה'ישפה'

הובא הפסוק (ישעיהו נד, יב)^ב 'וּשְׁמִתִּי בְּרִכּוֹר שְׁמִשְׁתִּיןד' - אבנה את החומות שלך'

דקדוק בדברי הגמרא שחומות ירושלים יבנו מה'שוהם' וה'ישפה' בגמרא^כ בְּכָא בְּתָרָא בְּפִרְק ה' (עה, א)^ב

ציזנים ומקודות

בשמן הראשון לבדו, אך מכל מקום, עדיין למנחות זקוקים לשמן שני מעורב עם השמן הראשון. לפי שממה שהיה עולה על הדעת לומר, שדרשת 'כתית למאור ולא כתית למנחות', באה לפסול שמן ראשון למנחות, מזה מבוואר שיתכן שיש עדיפות לשמן גרוע במנחות, וממילא אין להעלות על הדעת שאחר שהכשירה תורה אף שמן ראשון, השמן השני לא יהיה כשר מבלי שמן הראשון. ב. אין להקשות, למה הוצרכו שתי דרשות, ריבוי 'כתית' במנחות, ומיעוט 'כתית למאור ולא כתית למנחות', לומר שאין חיוב 'כתית' במנחות, שהלא לכאורה אם לא נאמרו שתי הדרשות, ג"כ היינו יודעים שכתית כשר במנחות, ואין חיוב כתית במנחות. לפי שאם לא נאמרה דרשת 'כתית למאור ולא כתית למנחות', היינו לומדים בקל וחומר ממנורה, שצריך בדוקא שמן 'כתית' במנחות. ואחרי שמיעטה התורה 'כתית למאור ולא כתית למנחות', הוצרך הריבוי של 'כתית' במנחות, לומר שמכל מקום, אין איסור 'כתית' במנחות.

א. בפרשתינו (שמות כח, יז-ט) נאמר, שה'חושן' שהוא תכשיט שהיה הכהן גדול לובש כנגד לבו, היו בו י"ב אבנים טובות, שהונחו בארבעה 'טורים' - שורות, שבכל שורה היו שלושה אבנים. שנים מהאבנים האלה, היו ה'שוהם' וה'ישפה'. וי"ב האבנים, היו כנגד י"ב שבטי ישראל, והיינו שבכל אבן היה חקוק השם של אחד מהשבטים, כמפורש בתורה (שמות כח, כא). וראה לשון הפסוק, להלן בסמוך. ורבנו בא לפרש את מאמר חז"ל בגמרא, בענין אבנים אלו. ב. לשון הגמרא, 'ושמתי כדכד שמשתין', אמר רבי שמואל בר נחמני, פליגי תרי מלאכי ברקיעא, גבריאל ומיכאל. ואמרי לה, תרי

רק הקומץ נקטר על גבי המזבח, ושאר המנחות נקטרים כליל. ועיי"ש שפירש, שמסברא מנחה שיש בה אכילת מזבח חמורה יותר, מפני שאכילת מזבח היא 'ריח ניחוח לה', מה שאין כן מנורה, שאין בה אכילת מזבח, ולא נאמר בה 'ריח ניחוח'. כא. דברי רבינו כאן הם אם לא היה כתוב שום מיעוט לגבי מנחות, שבדאי היינו לומדים בק"ו שיעטרכו כתית אף במנחות. אמנם בדבריו לעיל כתב שאם היה כתוב רק מיעוט 'למאור' ולא למנחות, היה מקום לומר סברא שדווקא שמן שני כשר למנחות, וביארנו בהערה לעיל טעם לזה, שהשמן השני יש בו יותר מתיקות. [ואין בזה סתירה לדבריו כאן להצריך בהן כתית משום שהן 'אכילה', על פי דברי הק"ו שבגמרא, שהרי ודאי יש חשיבות יתירה לשמן כתית, אלא שלעיל ביאר רבנו בדברי רש"י שנצרך פסוק לרבות שהשמן הראשון כשר למנחות, כי אחר מיעוט התורה 'כתית למאור' ולא למנחות, יש צד לומר בכוננת התורה שצריך דוקא שמן גרוע למנחות].

כב. וכן כתב בלחם משנה (הלכות איסורי מזבח פ"ז ה"י). ועיי"ש שהביא שהרא"ם (בדברי רש"י כאן) תירץ הקושיא, שאם לא היה כתוב 'כתית למאור', היינו דורשים ב'מה מצינו' [בנין אב], שכמו שבמנורה צריך כתית, גם כך במנחות. אך הלאה משנה הקשה עליו, שאין צריך להגיע למה מצינו, שהרי מפורש במשנה במנחות, שלולא המיעוט, היינו למדים מנחות בקל וחומר ממנורה. תמצית הדרוש: א. אין להקשות, מנין לנו שדרשת 'כתית למאור ולא כתית למנחות', מלמדת שניתן להשתמש למנחות אף בשמן הגרוע, שהוא השמן השני לבדו, שמא מיעטה התורה רק החיוב להשתמש

ד'שלהם. וחד אמר, ד'ישפה. אמר הקדוש ברוך הוא, ל'הוי כדין וכדין, עכ"ל. צריך עיון, למה דוקא יהיו החומות מאלו השתי אבנים, שהם וישפה.

ויש לומר, שבאלו האבנים היה כתוב בהם באבני החשן שמות יוסף ובנימין (שמות כח, כא; שמו"ר לח, ט), וכתוב בספר שלטי הגבורים (פמ"ו ד"ה השוהם),

זרע שמשון המבואר

יהיו החומות של ירושלים, עשויים מאלו השתי אבנים, שהם וישפה.¹

החומות יבנו מאבני החושן לרמז שיזכו לתכונות של אבנים אלו

ויש לומר, בהקדם מה שכל אבן שבחושן היתה כנגד שבט אחד, והיה רשום בהשם של אותו שבט, כמו שנאמר (שמות כח, כא) 'והאבנים תהיין על שמות בני ישראל שתיים עשרה על שמותם פתוחי חותם איש על שמו תהיין לשני עשר שבט, ובאלו האבנים היה כתוב בהם באבני החשן - ב'שוהם' ובישפה של אבני החושן, את שמות השבטים יוסף ובנימין (שמו"ר לח, ט), וכתוב בספר שלטי הגבורים² (פמ"ו ד"ה

[ירושלים], מהאבן הטובה הקרויה 'כדכד', ואמרו בגמרא, שהמלאכים גבריא ומיכאל, או האמוראים יהודה וחזקיה בני רבי חייא, נחלקו איזו אבן טובה היא ה'כדכד', שחומת ירושלים תיבנה ממנה. חד - אחד מהם אמר, ד'כדכד' היא אבן ה'ששהם' [אחד מי"ב אבנים טובות שהיו נתונים על החושן], וחד אמר, ד'כדכד' היא אבן ה'ישפה' [גם היא אחד מי"ב אבני החושן], ואמר הקדוש ברוך הוא, ל'הוי כדין וכדין - יהיה בנין החומה בין כדברי זה ובין כדברי זה, כלומר, שיתקיימו שתי השיטות, והחומה תיבנה מאבני 'שוהם' וישפה. ולכך נקרא 'כדכד', שהוא נטריקון של 'כדין וכדין', עכ"ל.³

וצריך עיון - יש להקשות, למה דוקא

ציזנים ומקודות

ועיי"ש שהביא את דברי רבינו בחיי במעלת הי"ב אבנים, וביאר על פי זה את דברי הגמרא בב"ב, שהוא רמז למה שלעתיד לבוא יהיה זכות התורה עיקר, ועל ידי כך מלאה הארץ דעה את ה', ויעמוד הבית המקדש השלישי לעולם. ובביאור דברי הגמרא ראה עוד, חידושי אגדות למהר"ל (ב"ב שם ד"ה ושתי וד"ה ואמר) משך חכמה (בפרשתנו כח, ט). ז. זה לשון המדרש, 'זמלאת בו מלואת אבן, כיצד היו נתונים, טור אודם פטדה וברקת, על אודם היה כתוב אברהם יצחק ויעקב ראובן, על פטדה היה כתוב שמעון, על ברקת היה כתוב לוי, והטור השני נופך ספיר ויהלום, על נופך היה כתוב יהודה, על ספיר היה כתוב יששכר, על יהלום היה כתוב זבולן, והטור השלישי לשם שבו ואחלמה, על לשם היה כתוב דן, על שבו היה כתוב נפתלי, על אחלמה היה כתוב גד, והטור הרביעי תרשיש שוהם וישפה, על תרשיש היה כתוב אשר, על שוהם היה כתוב יהוסף, על ישפה היה כתוב בנימין שבטי ישראל. ח. לרבי אברהם פורטלאונה זצ"ל (הנקרא הרופא משער אריה). והוא ספר הדין בענייני המקדש וכליו. בפרק מו, הביא את דברי הראשונים ועל פיהם הוא מרחיב לבאר את כל התכונות והתועלויות, שיש בכל אחת מי"ב האבנים שניתנו בחושן, ואיך התכונות

אמוראי במערבא, ומאן אינון, יהודה וחזקיה בני רבי חייא, חד אמר, שוהם. וחד אמר, ישפה. אמר להו הקדוש ברוך הוא, להוי כדין וכדין. ג. לשון הפסוק, וישפתי כדכד שמשתדף וישפתי לאבני אקדח וכל גבולף לאבני חפץ. פסוק זה נקרא בתוך הפטרת 'ענייה סוערה', בשבת השלישית שאחרי תשעה באב [וכן בהפטרה לפרשת נח למנהג האשכנזים]. ד. על פי רשב"ם (ב"ב שם ד"ה שמשותף). ה. על פי רשב"ם (ד"ה כדין). ו. גם במהרש"א (ח"א ד"ה ושמתין) עמד על זה, וביאר שהשוהם והישפה, הם שני האבנים האחרונים שבחושן, והם בטור הרביעי שבו, וזה נגד האור של הגאולה העתידה שהיא הגאולה הרביעית, ובשוהם היה מפותח שם יוסף, ובישפה בנימין, על פי כוונה זו, דבגאולה הרביעית יהיה תחלה אור ישראל על ידי משיח בן יוסף, ואורו של ירושלים שהוא בחלקו של בנימין, וזהו שאמרו להוי כדין וכדין, על פי שתי הכונות שאמרנו. וכן בורע ברך (פרשת ראה דרוש שני ד"ה ועל פי) דקדק בדברי הגמרא, וזה לשונו, מאמר זה אומר דרשונו וחיו, כי אין לו שחר כלל, כי מה היה מחלוקתא ברקיע על זה, ולמה זה אמר בכה וזה אמר בכה. ואם טעמו ונימוקו של כל אחד עמו, למה לא הכריע הקב"ה כאחד מהם ועשה פשרה ביניהם.

נבואה. ונתנה אכן זו ליוסף מפני שהיה לו עינים טובים 'בן פרת יוסף בן פרת עלי עין' (בראשית מט, כב), והיה לו זכירה, כדכתיב (שם מב, ט) 'ויזכר יוסף וכו',

שהשם יועיל לזכירה ולעינים, והוא טוב להעשיר, והוא מלמד לשון האדם להליץ ולדבר בחכמה, להבין החידות הנעלמות, וכמעט יביא את האדם לידי

זרע שמשון המבואר

ועל כן, נתנה אכן השוהם זו ליוסף - על השוהם שבחושן, היה חקוק שמו, מפני שגם ליוסף, היו כל התכונות של אבן השוהם, והיינו שהיה לו עינים טובים לראות ולהכיר^ט, כמו שכתוב (בראשית מט, כב) 'בן פרת יוסף בן פרת עלי עין'^ז, והיה לו מדת הזכירה כדכתיב (שם מב, ט) 'ויזכר יוסף את החלמות אשר חלם להם' - שגם אחרי

השוהם^ט, שאבן השם יועיל למי שמשמש בה, להגביר בו את כח הזכירה, וההיטיב לו את כח הראייה בעינים. והוא טוב - מסוגל להעשיר. והוא מלמד את לשון האדם להליץ - לדבר בלשון מליצה נכונה, וידבר בחכמה, ולהבין את החידות הנעלמות - שאינן מובנות לרוב בני האדם. וכמעט שהשוהם יביא את האדם לידי נבואה.

ציזנים ומקודות

התועלות של כל אבן, מיועדים לאותו שבט, ששמו היה חקוק על אבן זאת. ט. זה לשון השלטי הגיבורים, השוהם או הסמיראלדיו, הוא בין כל האבנים טובות, השלישי במעלה. ואין בכלום צבע שייטב בעיני האדם, יותר מצבע האבן הזה וכו'. ועוד, הסמיראלדיו לבדם הם נאים ומתוקנים לעינים תמיד וכו', אך בהיות העינים חלושים ועייפים במבט דבר מה הקשה לעיניים, יחזירו הסמיראלדיו הראות על מתכונתו, עד שיהיו העינים שקטים ושלווים, בריאים וחקי הראות כבראשונה וכו'. עוד, הסמיראלדיו הם מחזיקים העיניים עד שיראו למרחוק המשתמשים בסם, יותר ממה שרואים בלתי, וזהו כי יחזיר אורו הסמיראלדיו, בעננו ענן מאיר ומצויב בכל גופו, עד כי יזרח ויופיע על כל מה שהוא סביב לו וכו'. ואמרו שהוא יועיל לזכירה ולעינים, ושהוא טוב להעשיר, ושהוא מלמד לשון האדם להליץ ולדבר בחכמה, ולהבין החידות הנעלמות, ושכמעט יביא האדם לידי נבואה. והנה האבן הזאת ניתנה ליוסף, מפני שהיו לו עינים טובות לראות ולהכיר, והיתה לו גם זכירה טובה, כדכתיב 'ירא יוסף את אחיו וגו' ויזכור יוסף את החלמות וגו', וגם מפני שהיה חכם ובעל הלצה נאה, כנראה כפתרון חלום פרעה, שהשיב בהדרגה ובחכמה על ראשון ועל אחרון אחרון. וגם מפני שנצנצה בו רוח הקודש, וידע מה שהיה עתיד לבא, במהרה או ברוב הימים ברוח נבואה, כדכתיב 'אחרי הודיע אלוקים אותך את כל זאת', וגם מפני שהיה איש מצליח, ובעבורו אדוניו העשיר, כדכתיב 'ויברך ה' את בית המצרי וגו', והוא היה גם עשיר גדול ושולט בכל ארץ מצרים, כדכתיב 'וילקט יוסף את כל הכסף וגו', וגם בלי ספק היה לו עושר נפלא,

מפני שכלכל את כל בית אביו בשנות רעבון, לחם לפי הטף, עד שהאבן הזאת, מן הדין היתה לו למנה נאה באבני החושן. [ראה ברבינו בחיי (בפרשתינו כח, טו), שביאר סגולת כל אחת מה"ב אבנים, ואיך היא שייכת לשבט שניתנה על שמו, ועיקרי דבריו הובאו בשלטי הגיבורים. וראה עוד, אבן עזרא בפרשתינו (כת, ט) ומדרש תלפיות (ענף אבנים וענף בעלי חיים)]. י. ראה רבינו בחיי (פרשת תרומה כה, ז; ובפרשתינו כה, טו) ומדרש תלפיות (ענף אבנים וענף בעלי חיים), שיש מהאבנים שתועלתם היא בנשיאת האדם אותו, כגון בתליית האבן על צוארו, ודווקא כשהיא בשלימותה, וכשנושאה בטהרה [ודן בזה בספר הדרש והעיון (מאמר רלט)]. ויש מהם שמועילים על ידי ששוחקים אותו ומעריבים אותו באכילה ושתיה. יא. על פי שלטי הגיבורים שהובא לעיל. יב. לשון הפסוק, 'בן פרת יוסף בן פרת עלי עין בנות צעדה עלי שור'. אמנם בשלטי הגיבורים אשר לפנינו, לא הובא פסוק זה. ולפי העתקת רבינו, אפשר שנתכוין להאיר ביאור חדש בשבח שאמר יעקב ליוסף בפסוק זה, שיש לו כח הראיה יותר מהאחרים, ויודע לראות ולהכיר. ואולי אין כוונתו שיש לו עינים טובות לענין לראות ולהכיר [כלשון השלטי הגיבורים], אלא לענין מה שדרשו בזבחים (ק"ח, ב) מפסוק זה, עין שלא רצתה לזון וליהנות מדבר שאינו שלו, תזכה ותאכל כמלא עיניה. יג. רבינו בחיי (בפרשתינו כתב, 'שהם' ניתנה ליוסף, וסגולת אבן זה לתת חן בעיני כל רואיו, ונקראה שה"ם יש בו אותיות הש"מ, על שם 'ויהי ה' את יוסף' (בראשית לט, ב), ומי שנושאו בבית המלכות יועיל הרבה ויצליח דבריו, ויהיו דבריו נשמעים. יד. לשון הפסוק, 'ויזכר יוסף את החלמות אשר חלם להם ויאמר אלהם מגלים

וּמִפְנֵי שֶׁהָיָה חָכָם בְּעַל הַלָּצָה בְּפִתְרוֹן הַחֲלוֹם וְנִצְנְצָה בּוֹ רוּחַ הַקִּדְּשׁ, בְּדִכְתִּיב (שם מא, לט) 'אַחֲרֵי הוֹדִיעַ אֱלֹהִים וְכוּ', וְהָיָה 'אִישׁ מִצְלִיחַ' (שם לט, ב), עכ"ל.

וְלָכֵן, בְּדִי לְרִמּוֹ שֶׁלְעֲתִיד לָבֵא וּמִלְאָה הָאָרֶץ דְּעָה אֶת ה'" (ישעיהו יא, ט), וְהַצְלָחָה רַבָּה (ראה ישעיהו נד, יא-יז; נה, א-ה), וְזִכִּירָה טוֹבָה, יְהִי חוֹמוֹת מְשֹׁהֶם.

זרע שמשון המבאָר

שעברו שנים מרובות, מיד זכר את החלומות^{טו}, ומִפְנֵי שֶׁהָיָה חָכָם בְּעַל הַלָּצָה - שהיה יכול לדבר בחכמה, בְּפִתְרוֹן הַחֲלוֹם של פרעה, שידע לפתרו בענין שיתקבלו דבריו על לב פרעה^{טז}, וְנִצְנְצָה בּוֹ רוּחַ הַקִּדְּשׁ - ידע ברוח נבואה, מה שהיה עתיד לבא על מצרים בזמן הקרוב, ולאחר זמן רב, בְּדִכְתִּיב שאמר פרעה ליוסף (שם מא, לט)^{טז} 'אַחֲרֵי הוֹדִיעַ אֱלֹהִים אוֹתְךָ אֶת כָּל זֹאת אֵין נָבוֹן וְחָכָם כְּמוֹךָ' - שאף פרעה הבין, שמה שגילה לו יוסף בפתרון החלומות, על שנות השובע ושנות הרעב שיבואו על מצרים, היה ברוח הקודש מן השמים, ומפני כך קראו פרעה 'נבון וחכם', וגם מפני שיוסף הָיָה 'אִישׁ מִצְלִיחַ' (שם לט, ב)^{טז}, שכל מה שהתעסק בו היה מצליח, ואדונו פוטיפר התעשר בזכותו, ככתוב (שם פסוק ה) 'וַיִּבְרַךְ ה' אֶת

בית המִצְרִי בְּגִלְל יוֹסֵף וְגו', וגם יוסף עצמו נהיה עשיר גדול, כמו שכתוב (שם מז, יד) 'וַיִּלְקֹט יוֹסֵף אֶת כָּל הַפֶּסֶף הַנִּמְצָא בְּאָרֶץ מִצְרַיִם וּבְאָרֶץ כְּנָעַן', והרי גם לכלל את כל בית אביו בשנות רעבון לחם לפי הטף. ולפי שכל התכונות של אבן השהם, היו קיימים אצל יוסף, היה ראוי שהאבן הזאת תהיה קבועה על שמו באבני החושן, עכ"ל^{טז}.

וְלָכֵן, בְּדִי לְרִמּוֹ שֶׁלְעֲתִיד לָבֵא יִזְכּוּ כָל יִשְׂרָאֵל לְכָל הַתְּכוּנוֹת שֵׁשׁ בַּאֲבֵי הַשּׁוּהָם, 'וּמִלְאָה הָאָרֶץ דְּעָה אֶת ה'" (ישעיהו יא, ט)^{טז} - שכל העולם ימלא מאנשים^{טז} שיודעים את הקב"ה ומשיגים את דעתו, יהיו ישראל חכמים גדולים, ויודעים דברים הסתומים, ויהיו קרובים למעלת הנבואה^{טז}, ויהיו שם גם הַצְלָחָה רַבָּה - שהטובה והעשירות יהיו מושפעים הרבה, וכל המעדנים יהיו מצויים

ציונים ומקורות

אָתָּם לְרֵאוֹת אֶת עֲרוֹת הָאָרֶץ בְּאֶתָּם'. טו. הזמן שבין החלומות של יוסף, לבין ביאת בני יעקב למצרים, היה בערך עשרים ושתים שנה, שהרי בן י"ז שנה היה כשחלם את חלומותיו, ובן שלושים שנה היה כשנעשה משנה למלך, ואחיו באו למצרים אחרי שעברו שנתיים משנות הרעב, שזה היה אחרי שבע שנות השבע, נמצא שבביאת אחיו היה יוסף בן שלשים ותשע שנים. וראה עוד מה שכתבו בספר עשר עטרות (מערכת ד אות י) בשם הרה"ק מסאווראן זצ"ל, ובספר לב שמחה (פרשת כי תבוא ד"ה הגאון מדענבורג) בשם השפת אמת מגור זצ"ל, שעל ידי שמירת הברית כראוי, שהוא מידת יוסף הצדיק, זוכים לזכירה. טז. יתכן שפירושו 'בעל הלצה', הוא כמו 'בעל המלצה', וכלומר, שיכול להמליץ ולהטעים את דבריו, כדוגמת מה שכתב רש"י בענין שליחות משה אל פרעה (שמות ז, ב), ואהרן אחיך ימליצנו ויטעימנו באוני פרעה. יז. לשון הפסוק, 'וַיִּאֱמֶר פְּרָעֹה אֶל יוֹסֵף הוֹדִיעַ אֱלֹהִים אוֹתְךָ אֶת כָּל זֹאת אֵין נָבוֹן וְחָכָם כְּמוֹךָ'. ובפסוק

שלפניו נאמר, 'וַיִּאֱמֶר פְּרָעֹה אֶל עֲבָדָיו הַנִּמְצָא כֹּהֵן אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ אֱלֹהִים בּוֹ'. ופירש הרד"ק, חכמתו גדולה מכל החרטומים והחכמים, הנה אין זה כי אם רוח אלהים שיש בו. יח. לשון הפסוק, 'וַיְהִי ה' אֶת יוֹסֵף וַיְהִי אִישׁ מִצְלִיחַ וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמִּצְרָיִם'. יט. לשון הפסוק, 'לֹא יָרְעוּ וְלֹא יִשְׁחִיתוּ בְּכָל הַר קִדְּשֵׁי כִּי מִלְאָה הָאָרֶץ דְּעָה אֶת ה' כְּמִים לֵאמֹר מְכַסִּים'. וזה לשון הרמב"ם (הלכות מלכים פ"ב ה"ה), ובאותו הזמן, לא יהיה שם לא רעב ולא מלחמה וכו', שהטובה תהיה מושפעת הרבה, וכל המעדנים מצויין כעפר, ולא יהיה עסק כל העולם, אלא לדעת את ה' בלבד, ולפיכך יהיו ישראל חכמים גדולים, ויודעים דברים הסתומים, וישיגו דעת בוראם, כפי כח האדם, שנאמר 'כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים'. כ. ובתיקוני זוהר (תיקון כא ט, ב) דורש פסוק זה, שגם כל בעלי החיים ימלאו בדעת, וישבחו להקב"ה. כא. וזה לשון המכילתא (בשלח מסכתא דשירה פרשה ט, א) 'אין ידעה' אלא רוח הקודש, שנאמר 'כי מלאה הארץ דעה את

הַלְכָה לְעוֹלָמָה בְּעַת לְדָתָהּ (בראשית לה, טז-יז), וְלֹא הִזְיקָה וְלֹא הִמִּיתָה אוֹתוֹ עִמָּה.

ועוד, דְּאִיתָא בְּיַלְקוּט (פרשת ברכה רמז תתקמז) עַל פְּסוּק (דברים לג, יב)

וּמֵאֵן דְּאָמַר יִשְׁפָּה, הִינּוּ מַה שְּׁפָתַב הָרַב הַנְּ"ל, שְׁהִישְׁפָּה סְגָלְתוֹ לְשֹׁמֵר הָאָדָם שְׁלֵא יִתְּנוּ לוֹ הַסְּמִים הַמְּמִיתִים וְכו'. וְנִתֵּן לְבִנְיָמִין לְזִכֹּר לוֹ זְכוֹת אָמוֹ שְׁיִלְדָה אוֹתוֹ חַי, וְהִיא הַלְכָה

זרע שמשון המבאד

לְעוֹלָמָה בְּעַת לְדָתָהּ, וְלֹא הִזְיקָה וְלֹא הִמִּיתָה אוֹתוֹ עִמָּה, כְּכַתוּב (בראשית לה, טז-יז) יִתְּלַד רַחֵל וְתִקְשֶׁ בְּלִדְתָהּ וּגו', וְיִהְיֶה בְּצִאת נַפְשָׁה כִּי מֵתָה וְתִקְרָא שְׁמוֹ בֶּן אוֹנִי וְאָבִיו קָרָא לוֹ בְּנִימִין, וְתָמַת רַחֵל וְתִקְבֵר בְּדֶרֶךְ אֶפְרָתָה הוּא בֵּית לְחָם.¹²

אבני 'שפה' רומזים שיש פה להתפלל במקדש

ועוד¹³ - יש לתת טעם נוסף למה שניתנה אבן הישפה לבנימין, בהקדם מה דְּאִיתָא בְּיַלְקוּט שמעוני (פרשת ברכה רמז תתקמז)¹⁴ עַל

ציזנים ומקודות

(למהר"ל, פנ"א) ביאר גם כן, שבניית חומות ירושלים באבנים אלה, תהיה כדי לרמז על תכונות האבנים [אלא שהוא ביאר את התכונות באופן אחר, עיי"ש], והוסיף שהענין שהחומה תיבנה מהאבנים, הוא מפני שכל העיר תיקרא על שם החומה, כמו שכתוב (ויקרא כה, כט) 'בית מושב עיר חומה'. ובתחילת הביאור כתב שם וזה לשונו, וביאור ענין זה, כי ירושלים אינה עיר טבעית כמו שאר עיר, רק היא עיר אלקית במעלתה האלקית. ולפיכך אמר הכתוב 'ושמתי כדכד שמשותיך', כי 'כדכד' היא אבן יקרה. ולפיכך אמר, כי לעתיד למעלת ירושלים, שתהיה מעלתה יותר אלוקית עוד ממה שהיה קודם, וראוי שיהיה בניינה לפי מעלתה, מאבנים טובות ויקרות. כה. לשון השלטי הגבורים, והנה אמרו החכמים, כי סגולות הישפה הם אלה, היינו שימור האדם שלא יתנו לו הסמים הימים והנחלים וכו'. ניתן הישפה לבנימין מפני הכח העוצר שבו לרצון לו לפני ה', מפני שסגר את פיו הפתוח ולא הלשין את אחיו לאביו בכמירת יוסף. ועוד, זכור לו זכות אמו שילדה אותו חי, והיא הלכה לעולמה בעת לידתה, ולא הִזְיקָה וְלֹא הִמִּיתָה אוֹתוֹ עִמָּה וכו'. כו. ראה במלבי"ם (בראשית לה, יז), רחל יראה פן מחמת קושי הלידה שממנו היא מתה, יהיה גם בנימין נפל. אמנם באמת לא מת בנימין מחמת קושי הלידה של אמו, ועל כך מרמז הישפה. כז. נראה שמכאן ואילך, היא הוספת

כעפר¹⁵, וזכירה מובה¹⁶, על כן יהיו החומות של ירושלים, עשויים מאבני ה'שפה' - שיש להם התכונות האלה.¹⁷

אבני 'שפה' רומזים ללידת בנימין כשהוא חי אף שמתה אמו אז

וּמֵאֵן דְּאָמַר שֶׁהַחֻמוֹת יִהְיוּ עֲשׂוּיִים מֵאֲבֵנֵי יִשְׁפָּה, הִינּוּ מַה שְּׁפָתַב הָרַב הַנְּ"ל¹⁸, שְׁאֵבֶן הַיִּשְׁפָּה, סְגָלְתוֹ לְשֹׁמֵר הָאָדָם שְׁלֵא יִתְּנוּ לוֹ שׁוֹנְאֵי הַסְּמִים - הַרְעֵלִים הַמְּמִיתִים וְכו'. וְנִתֵּן הַיִּשְׁפָּה לְבִנְיָמִין, לְזִכֹּר לוֹ זְכוֹת אָמוֹ רַחֵל שְׁיִלְדָה אוֹתוֹ חַי, וְהִיא הַלְכָה

ה'. וביואל (ג, א) כתוב 'ונבאו בניכם ובנותיכם. ובמדרש (במד"ר טו, כה) דרשו מפסוק זה, שאמר הקדוש ברוך הוא, בעולם הזה נתנבאו יחידים, ולעולם הבא כל ישראל נעשין נביאים. כב. ראה ישעיהו (נד, יא-יז; נה א-ה) ובגמרא שבת (ל, ב) וכתובות (קיא, ב) שתשרה ברכה והצלחה לעתיד לבוא לשומרי התורה ומצוותיה, וכגון שיוציאו האילנות פירות בכל יום, ואף גלוסקאות וכלי מילת. כג. ראה מדרש תנחומא (פרשת עקב סימן יא), אמר הקדוש ברוך הוא, בעוה"ז על ידי יצר הרע היו למדין ומשתכחין, אבל לעוה"ב אני עוקר יצר הרע מכם ואינכם משתכחים, שנאמר (יחזקאל לו, כו) 'והסירתי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר'. ועיי'ן עוד בילקוט שמעוני (ישעיהו רמז תעט), אמר הקדוש ברוך הוא, בעולם הזה ישראל למדים תורה מבשר ודם, לפיכך משכחין אותה שנתנה על ידי משה שהיה בשר ודם, וכשם שבשר ודם עובר, כך למודו עובר וכו'. אבל לעתיד לבא אין ישראל למדין אלא מפיו של הקדוש ברוך הוא וכו', וכשם שהאלהים חי וקיים לעולם, כך למודו מה שלמדים ממנו אינם שוכחים לעולם. ובאברבנאל (ירמיהו לא) ביאר, שבזמן הגאולה תהיה למידת התורה על דרך נס והוא אמרם מפי הקדוש ברוך הוא, לכן תתקיים ותעמוד כעמידת הפועל אותה. וראה בדברי רבינו בפירושו לשיר השירים (אות א) במעלת לימוד התורה מהקב"ה עצמו. כד. בספר נצח ישראל

וְזָהוּ כְּתָפֵיו שְׂכָן, שֶׁהַבֵּית הַמִּקְדָּשׁ נִבְנָה בְּחֶלְקוֹ שֶׁל בְּנֵימִין, לְפִי שֶׁכָּל הַשְּׂבֻטִים הָיוּ בְּמִכִּירַתוֹ שֶׁל יוֹסֵף חוּץ מִבְּנֵימִין, וְאִם יִבְנוּ הֵם הַבַּיִת הַמִּקְדָּשׁ וְיִלְכּוּ לְהַתְּפִילָה שֵׁם שִׁירְחָם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲלֵיהֶם, לֹא הָיוּ נֹעְנִים, כְּמוֹ שֶׁהֵם לֹא רָצוּ לְרַחֵם עַל יוֹסֵף אַחֵיהֶם.

וְזָהוּ כְּתָפֵיו שְׂכָן, שֶׁהַבֵּית הַמִּקְדָּשׁ נִבְנָה בְּחֶלְקוֹ שֶׁל בְּנֵימִין, לְפִי שֶׁכָּל הַשְּׂבֻטִים הָיוּ בְּמִכִּירַתוֹ שֶׁל יוֹסֵף חוּץ מִבְּנֵימִין, וְאִם יִבְנוּ הֵם הַבַּיִת הַמִּקְדָּשׁ וְיִלְכּוּ לְהַתְּפִילָה שֵׁם שִׁירְחָם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲלֵיהֶם, לֹא הָיוּ נֹעְנִים, כְּמוֹ שֶׁהֵם לֹא רָצוּ לְרַחֵם עַל יוֹסֵף אַחֵיהֶם.

זרע שמשון המבאר

היה במכירת יוסף, ולא היה אכזר על אחיו, יש לו פה להתפלל להקדוש ברוך הוא שירחם על ישראל, מה שאין בן שאר השבטים - שהיו במכירתו, שאין להם פה להתפלל להקב"ה.

ולכן, סוברת שיטה אחת, שחומות ירושלים יבנו מאבני ישפה, לרמז על כך, שלעתיד לבא יהיה לכל ישראל בחינת ישפה להתפלל להקב"ה³². וגם, שאז שוב לא יוכלו שונאינו להרע לנו, שגם זו היא אחת מסגולות אבן הישפה, כמו שהתבאר.

שתי השיטות יתקיימו לכבודה של רחל

והקדוש ברוך הוא אמר, להיו בדין ובדין - יתקיימו שתי השיטות, וחומות ירושלים יבנו בין מאבני שוהם ובין מאבני הישפה. והטעם, שהרי שניהם - יוסף ובנימין, שהשוהם והישפה הם כנגדם, הם בני רחל, ורחל היא הממאנת להתנחם

הפסוק (דברים לג, יב) בברכת משה לבנימין, 'ובין כתפיו שכן, שהבית המקדש נבנה בחלקו של בנימין - בגובה ארצו, הדומה לכתפי האדם. והטעם שנבנה בחלקו של בנימין, לפי שבכל השבטים היו במכירתו של יוסף, חוץ מבנימין, ואם יבנו הם - שאר השבטים, את הבית המקדש בחלקם, וילכו להתפלל שם שירחם הקדוש ברוך הוא עליהם, לא היו נענים - לא היתה תפילתם מתקבלת שם, מפני שהקב"ה לא היה מרחם עליהם, כמו שהם לא רצו לרחם על יוסף אחיהם אלא מכרוהו. ולכך ציוה הקב"ה לבנות את בית המקדש בחלקו של בנימין, שכיון שהוא לא היה במכירת יוסף, מתקבלות התפילות שם³³.

וזהו גם הטעם, שאבנו של בנימין היה ישפה, דמשמע - שהנוטריקון של תיבה זו הוא ישפה³⁴, לפי שבנימין דוקא - שלא

ציזנים ומקודות

שאילו היה נבנה בית המקדש בחלקם של שאר השבטים, היה קטרוג על כל התפילות שהיו מתפללים שם, מחמת מכירת יוסף. ולכן נבנה בחלקו של בנימין, שהואיל והוא לא היה במכירה, אין שם קטרוג על התפילות. לא נוטריקון זה כבר הובא במדרש (ב"ר ע"א, ה), 'ישפה' - יש פה, יודע במכירתו של יוסף ואינו מגיד. ורבינו דורשו בענין אחר. ב"ב. וכעין זה כתב בן יהוידע (ד"ה א"ל) וזה לשונו, ועוד נ"ל בס"ד שהיה אבן של ישפה, כי ישראל כוחם בפייהם וכו', ולעתיד לבא יתחזק כח הפה שלהם, וזה נרמז בישפה.

רבינו, כי בשלטי הגבורים לפנינו לא נמצא. כח. לשון הילקוט, דבר אחר, מפני מה זכה בנימן שתשרה שכינה בחלקו, שכל השבטים היו במכירתו של יוסף, ובנימין לא היה במכירתו של יוסף, אמר הקדוש ברוך הוא, אני אומר לאלו שיבנו בית הבחירה, לא שיהיו מתפללין לפני ואני [מתמלא] עליהן רחמים, איני משרה שכינתי בחלקן שלא היו רחמים על אחיהם. כ"ט. לשון הפסוק, 'לְבִנְיָמִן אָמַר יְדִיד ה' יִשְׁכֵּן לְבִטְחָן עֲלֵיו חֶפֶץ עֲלֵיו כָּל הַיּוֹם וּבֵין כְּתָפָיו שְׂכָן. ופירש רש"י, 'ובין כתפיו שכן', בגובה ארצו היה בית המקדש בנוי. פ. והיינו,

וְהַטַּעַם שֶׁקָּרָא לְחֹמוֹת יְרוּשָׁלַיִם
'שְׁמֹתַי בְּכַד' וְכו', מִפְּנֵי שֶׁכָּמוֹ
שֶׁהַשֵּׁמֶשׁ הִפֵּל הוֹלְכִין לְאוּרוֹ, כִּף וְלָכוּ

(ירמיהו לא, יד-טו), וְהַקְּתוּב אוֹמֵר (ישעיהו נד,
יא-יב) 'עֲנִיָּה סַעְרָה לֹא נִחְמָה וְכו', וְשִׁמְתִי
בְּכַד' וְכו', כִּנְגַד שְׁנֵי בְּנֵיָהּ.

זרע שמשון המבאר

והתפללה עליהם שיצאו מהגלות, ועל כן
ממשיך הנביא בפסוק שלאחריו שבזכותה
'ושמתי בְּכַד' וְכו' - שאבנה חומות ירושלים
משני מיני אבנים טובות, ונרמז בפסוק 'כדין
וכדין', דהיינו שייבנו מאבני שוהם ומאבני
ישפה, שהם כִּנְגַד שְׁנֵי בְּנֵיָהּ - יוסף ובנימין,
בשכר שלא התנחמת על הגלות, ופעלת
בתפילותיך להביא את הגאולה¹⁷.

לעתיד לבא יאירו חומות ירושלים לכל העולם כמו השמש
וְהַטַּעַם¹⁷ שֶׁקָּרָא הַנְּבִיא לְחֹמוֹת יְרוּשָׁלַיִם
'שְׁמֹתַי בְּכַד'¹⁷, הֵינּוּ מִפְּנֵי שֶׁכָּמוֹ שֶׁהַשֵּׁמֶשׁ

על גלות בני ישראל, ובתפילתה פעלה
שישובו ישראל לארץ ישראל¹⁸, כמו שכתוב
(ירמיהו לא, יד-טו)¹⁷ 'רַחֵל מִכְּפָה עַל בְּנֵיהָ מֵאֲנָה
לְהַנְחִים עַל בְּנֵיהָ, מִנְעֵי קוֹלָהּ מִכְּבִי וְעֵינֵיהָ
מִדְּמָעָה פִּי יֵשׁ שֹׁכֵר לִפְעֻלָּתָהּ נְאֻם ה' וְשָׁבוּ
מֵאֶרֶץ אוֹיֵב'. וְלִפִּי זֶה יֵשׁ לִפְרֹשׁ מֵה שֶׁהַקְּתוּב
אוֹמֵר (ישעיהו נד, יא)¹⁷ 'עֲנִיָּה סַעְרָה לֹא נִחְמָה'
וְכו', שגם בפסוק זה מתכוין הקב"ה לרחל,
שדומה לאשה עניה הנסערת ברוחה מחמת
צרות בניה השרויים בגלות, ולא קיבלה
תנחומין עליהם אלא תמיד היתה בוכיה

ציונים ומקורות

לא נחמה הגה אֲנֹכִי מְרַבִּין בַּפּוּךְ אֲבָנִים וְיִסְדְּתִיךָ
בְּסַפִּירִים. ואף שבפשוטו הפסוק מתכוין לירושלים
וישראל שהם כעניה סוערה מחמת צרות הגלות ולא
התנחמו מהם, מכל מקום, נראה שכוונת רבינו היא
להמבואר במדרש אגדה (דברים פ"ג) שגם פסוק זה
מדבר מרחל אמנו, וזה לשון, משל למה הדבר דומה,
לאשה שנהרגו בניה, ונתנה ידה על ראשה, ותצעק
במר נפש, ומנחמים אותה כל העולם, ואינה מקבלת
תנחומין, שנאמר 'עניה סוערה לא נחמה', ואומר
'מאנה להנחם על בניה כי איננו', עד שניחם אותה
הקדוש ברוך הוא, שנאמר (ישעיהו נא, יב) 'אנכי אנכי
הוא מנחמכם' וכו', 'כה אמר ה' מנעי קולך מבכי'.
17. והיינו ש'ושמתי כדכד שמשותיך', הוא שכר על
'עניה סוערה לא נחמה'. בפשטות הכוונה
שאמר הקב"ה שהחומות ייבנו מב' האבנים שכנגד
זרעה של רחל, לרמוז שבזכות רחל נגאלו. 18. ולפיכך
מה שאמר הקב"ה להוי כדין וכדין, היינו מחמת טעם
אחר ממה שאמרו הם. ויתכן לומר עוד, שרבינו
מתכוין שבשכר שהגאולה תבא בזכות רחל שמיאנה
להתנחם על בניה, לכן לכבודה ייבנו חומות ירושלים
משני מיני האבנים שניתנו לשני בניה, השוהם
והישפה, לרמוז שבזכות רחל יזכו ישראל לעתיד לכל
התכונות שיש בשני האבנים האלה וכפי שפירשם
רבונו לעיל. 19. כיון שרבינו האריך כאן
בביאור בנין החומות מאבני השוהם והישפה, אגב
כך, הוא מבאר גם כן הטעם שבאותו פסוק נקראו
החומות בשם 'שמשותיך'. 20. כבר התבאר
לעיל בהערה, שרבינו הולך בשיטת הרשב"ם,

21. וכמבואר במדרש (איכ"ר פתיחתא כד), שבחורבן
בית המקדש, באו האבות ומשה רבינו לבקש רחמים
מהקב"ה על ישראל, ו'באותה שעה קפצה רחל אמנו
לפני הקדוש ברוך הוא ואמרה, רבונו של עולם, גלוי
לפניך, שיעקב עבדך אהבני יתירה וכו', יעץ
אבי להחליפני לבעלי בשביל אחותי וכו', ומסרתי לו
סימן שיכיר ביני ובין אחותי וכו', ולאחר כן וכו'
ומסרתי לאחותי כל הסימנים שמסרתי לבעלי כדי
שיהא סבור שהיא רחל, ולא עוד וכו', והיה מדבר
עמה והיא שותקת, ואני משיבתו על כל דבר ודבר,
כדי שלא יכיר לקול אחותי, וגמלתי חסד עמה, ולא
קנאתי בה ולא הוצאתיה לחרפה. ומה אני שאני בשר
ודם עפר ואפר, לא קנאתי לצרה שלי, ולא הוצאתיה
לבושה ולחרפה, ואתה מלך חי וקיים רחמן, מפני
מה קנאת לעבורת כוכבים שאין בה ממש, והגלית
בני ונהרגו בחרב, ועשו אויבים בס כרצונם. מיד
נתגלגלו רחמי של הקדוש ברוך הוא, ואמר, בשבילך
רחל אני מחזיר את ישראל למקומן. הדא הוא דכתיב
'כה אמר ה' קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל
מבכה על בניה במנה להנחם על בניה כי איננו',
וכתיב 'כה אמר ה' מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה
כי יש שכר לפעולתך' וגו', וכתיב 'ויש תקוה
לאחריתך נאום ה' ושבנו בנים לגבולם'.
22. לשון הפסוקים, 'כה אמר ה' קול בְּרָמָה נִשְׁמָע
נְהִי כִּכִּי תִמְרוּרִים רַחֵל מִכְּפָה עַל בְּנֵיהָ מֵאֲנָה לְהַנְחִים
עַל בְּנֵיהָ פִּי אֵינְנוּ. כֹּה אָמַר ה' מִנְעֵי קוֹלָהּ מִכְּבִי
וְעֵינֵיהָ מִדְּמָעָה פִּי יֵשׁ שֹׁכֵר לִפְעֻלָּתָהּ נְאֻם ה' וְשָׁבוּ
מֵאֶרֶץ אוֹיֵב. 23. לשון הפסוק, 'עֲנִיָּה סַעְרָה

גוים לאור של חומותיה שיהיו כמו שמש, כדאמרין התם (ב"ב עה, א), עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות סכה לצדיקים מעורו של לויתן, זכה, עושים לו סכה. לא זכה, עושים לו צלצל. לא זכה,

זרע שמשון המבאר

כך אף לצלצל, עושים לו ענק - שרשרת סביב הצואר, מעור הליתן. ומי שלא זכה כל כך אף לענק, עושים לו קמיץ - כתב או עשבים כרוכים בעור שנושאים לרפואה, מעור הליתן. והשאר - מה שנשאר מעור הליתן, הקב"ה פורסו על חומות ירושלים, וזיוו - אורו הולך ומאיר, מסוף העולם ועד סופו, שנאמר (ישעיהו ס, ג) 'והלכו גוים לאורך ומלכים' וכו'.

ועל כן, חומות ירושלים שיהיו לעתיד לבא, נקראו 'שמשותיך', מפני שהם יאירו כמו אור השמש, וכל הגוים ילכו לאורם, כמו שכל העולם הולכים לאור השמש^{נס}.

ציונים ומקורות

העולם, הרג הקב"ה את הנקבה, ומלחה ושמרה להנות בה את הצדיקים לעתיד לבא. על פי בבא בתרא (עד, ב). מא. וראה כעין דברי רבינו, במהרש"א (ח"א שם ד"ה ושמת) וזה לשונו, 'ושמתי כדכד שהוא אבן טוב המאיר לך תחת שמשותיך, שלא תהיה צריך עוד לאור השמש, והחלונות נמי אינן לאור אלא לאויר בעלמא, כדאמר לקמן, לכוי דבי זיקא'. תמצית הדרוש: א. לכל אחת מאבני החושן, היו התכונות המכוונות לשבט שמו היה חקוק על האבן. ב. חומות ירושלים ייבנו מאבני הישועה והישפה, שהיו כנגד יוסף ובנימין, כדי לרמוז שלעתיד לבא יזכו ישראל לתכונות של אבנים אלה. ג. הקב"ה חפץ שייבנו החומות משני האבנים, לכבודה של רחל, אמם של שני השבטים יוסף ובנימין, משום שהיא לא התנחמה ופעלה את הגאולה. ד. חומות ירושלים נקראו 'שמשותיך', על שם שלעתיד לבא יאירו כמו השמש, וכל העולם ילכו לאורם.

הפ"ל הולכין לאורו, כף לעתיד לבא, ילכו הגוים לאור של חומותיה - חומות ירושלים, לפי שהחומות של ירושלים, יהיו מאירים לכל העולם כמו השמש, כדאמרין התם בגמרא (ב"ב עה, א)^ט, עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות סכה לצדיקים בשכר מעשיהם הטובים, מעורו של לויתן^ט, אמנם לא כל ישראל יזכו לסוכה זו, שדווקא מי שזכה - יש לו זכויות מרובות, עושים לו מהעור של הליתן סכה - גג מלמעלה, וארבע מחיצות מארבעת הצדדים. ומי שלא זכה כל כך, עושים לו מעור הליתן, רק צלצל - גג בלי מחיצות. ומי שלא זכה כל

שפירוש 'שמשותיך' הוא החומות של ירושלים. אמנם רש"י (ישעיהו שם) הביא שיש פותרין לשון שמש, חלונות שחמה זורחת בהן, ועושין כנגדו מחיצה במיני זכויות צבועים לנוי. א. לשון הגמרא, ואמר רבה אמר רבי יוחנן, עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות סוכה לצדיקים מעורו של לויתן, שנאמר (איוב מ, לא) 'התמלא בסוכות עורו, זכה, עושין לו סוכה. לא זכה, עושין לו צלצל, שנאמר (שם) 'ובצלצל דגים ראשו, זכה, עושין לו צלצל. לא זכה, עושין לו ענק, שנאמר (משלי א, ט) 'וענקים לגרותיך', זכה, עושין לו ענק. לא זכה, עושין לו קמיץ, שנאמר (איוב מ, כט) 'ותקשרנו לנערותיך', והשאר פורסו הקדוש ברוך הוא על חומות ירושלים, וזיוו מבהיק מסוף העולם ועד סופו, שנאמר (ישעיהו ס, ג) 'והלכו גוים לאורך ומלכים לנוגה זרחך'. מ. לויתן הוא מין דג גדול שברא הקב"ה במעשה בראשית, דומה לנחש, ובראם זכר נקבה, וכדי שלא יתרכו ויחריבו את כל

מתוך ברכת
והבטחת הרב המחבר

רבנו שמשון חיים נחמני זלה"ה

בבקשתו ותחינתו

בהקדמת ספריו 'זרע שמשון' ו'תולדות שמשון'

'למען אחי רעי ותלמידי ישאו את שמי על שפתם, ועל הטוב יזכר שמי בפייהם אחר מותי, כאשר בעשר לשונות של תפילה אני מחלה פניהם, ובעל הגמול ישלם במיטב חי אריכי ומזוני טפי לגומלי חסדים טובים.'

* * *

'כאשר אני מחלה פניהם בעשר לשונות של תפילה לברור המנה היפה אשר ייטב בעיניהם בחידושים הללו, ובפרט אחרי מותי כי לימודם יהיה לי להשיב נפש ולעידון רוח ולזכות נשמתי, וצדקה תהיה להם וצדקתם תעמוד להם לאכול בעוה"ז ולשבוע בעוה"ב, ובעל הגמול ישלם בזכות זה שכר טוב לגומלי חסד של אמת במותב תלתא, בני חיי ומזוני טבי.'

* * *

'ובעל הגמול ישלם בזכות זה שכר טוב לגומלי חסד של אמת במותב תלתא, בני חיי ומזוני טבי.' 'ועיניכם תראינה בניס בני בניס כשתילי זיתים סביב לשולחנכם, חכמים ונבונים, ובתים מלאים כל טוב, גם עושר גם כבוד לא יסופו מזרעכם.'

• מספרי רבנו שיצאו לאור על ידי 'האיגוד העולמי להפצת תורת זרע שמשון' •
לפרטים: ארץ ישראל 05271-66450 * 02-80-80-500 ארה"ב 347-496-5657

זרע שמשון המבואר – מגילת אסתר

לקראת ימי הפורים הבאים עלינו לטובה יהיה ניתן להשיג בכל מוקדי זרע שמשון ובחנויות הספרים המובחרות את הספר הנפלא זרע שמשון המבואר על מגילת אסתר.

דבינו כתב בספרו זרע שמשון ביאורים נפלאים על פסוקי המגילה ומנהגי פורים, עשרים ושלוש דרושים מתוקים מדבש ונופת צופים, פלפולים וחידושים המשמחים כל לב ומשובכים כל נפש, אשר מתמוגגים ומשתלבים היטב בימים מרוממים ושמחים אלו להוסיף שמחה על שמחה, ובודאי כל מי שיזכה לטעום ממי הדעת הנוכעים מכאורו הכלתי גדלה של רבינו וילמד את הפנינים הנפלאים שכתב בענייני פורים יזכה להתרוממות ושמחה רוחנית שלא היה רגיל בה. אורת פורים מיוחדת עם טעם של עוד.

מדוע נקבע שמי שיש לו דין עם גוי ידון זאת בחודש אדר? מה מהות השמחה של חודש אדר? מדוע מצות מתנות לאביונים דוקא מתנה לשני עניים ואילו מצות משלוח מנות שתי מנות לאיש אחד? טעם למנהג הקדום שהנערים משחקים באש כליל פורים. ביאורים נפלאים בשייכות ענין שתיית היין לנס פורים. מדוע נהגו להיות נעורים כליל פורים? ועל כולנה, רבינו הוא המקור הראשון מכל ספרי הקדמונים לקיום מנהג האכילה בימי פורים של המאכל שנקרא "אוזני המן", ואף מוסיף לבאר וליישב את עומק מנהג זה בשני מהלכים מקוריים ביותר.

בספר זרע שמשון ניתן למצוא הרחבה בנושאים שונים השייכים לימי הפורים, עניינים רבים מקבלים הבנה עמוקה ומחודשה כמשנתו של רבינו, הטעם שחג הפורים אינו יום אחד כמו שאר החגים. ההשפעה המיוחדת שבעקבות קריאת המגילה, ענין קבלת התורה שבימי הפורים, ועוד ועוד, כמו כן פסוקים מדרשים ומאמרי חז"ל רבים מקבלים פנים חדשות לאור ביאוריו הנפלאים.

והנה רבים הם המבקשים לזכות ללמוד ולהתענג בחידושיו ובפלפוליו הנפלאים והמתוקים, אולם מחמת רוב גאונותו ובקיאותו, שכל דרושיו כלולים מדברי חז"ל כגמרא ומדרשים עם מפרשיהם הקדמונים, וגם לרבות דברי הזוהר הקדוש ורבנותינו המקובלים, עוקר הרים וטוחנן זו בזו בסברה, לא כל אדם זוכה לצלול לעומקם, ולהכין כראוי כוונת פירושו. על כן נטלנו על עצמנו את עול המלאכה הגדולה, לברר מקחו של צדיק, ולערוך ביאור על כל הספר 'זרע שמשון', כלשון קל שיה לכל נפש, ובהוספת ציונים והערות אשר מרחיבים הבנת הדברים על פי מקורות ושורש הדברים בחז"ל ומפרשיהם, שיהיו הדברים מאירים ושמחים.

בסייעתא דשמיא לקראת ימי הפורים הבאים עלינו לטובה, ניתן להשיג את ספר **'זרע שמשון המבואר' על מגילת אסתר**, אשר מצטרף לספרים הקודמים אשר זכינו להוציא, הצד השווה בכולם, ביאור משולב כלשון צה ונעים, עם ציונים והערות לתוספת ביאור כאופן נעלה ומושלם, הספר נערך באותיות מאירות עיניים, ניקוד ופיסוק מושלם, עימוד משובכ עין, ועוד מעלות רבות לתועלת הלומדים ומעתה התורה מונחת, כל הרוצה יבוא ויטול.

כאמור, הלימוד בספר 'זרע שמשון' על מגילת אסתר, מומלץ ביותר כהכנת הלב והשכל לקראת חג הפורים הקרב ובא, על ידי חידושי ודעיונותיו המתוקים של רבנו יקבלו כל הלומדים התרוממות מיוחדת ותחושת חג עילאית ביותר, מה גם שרכנו כדרכו מרבה לבאר כמתיקות ייחודית עומקם של מצוות הפורים ושאר מנהגי היום שהתקבלו בתפוצות ישראל, וידיעתם

זרע שמשון

תורן הספיקות ומסע המחבר:
המיינסטרווליס בייס בני כניס
המקור והיסטוריה של המשנה
המסורה והמסורה, ומסעם מלפנינו כל עולם,
בג עוקר גם כסוד לא יקופח מורשתם.

זרע שמשון מגילת אסתר המבואר

תורמים לזרע שמשון ורואים ישועות

02-80-80-500
347-496-5657
www.zerashimshon.co.il

הספר שמחולל פלאות.
אלפים נושעו בהבטחתו.

תוסיף רכות לשמחת הפורים של
כל אחד ואחד.

כל הפושט יד נותנים לו, הזמן
מסוגל מאד לפעול ישועות
לכלל ולפרט, ובודאי הלימוד
בזמנים מרוממים אלו מסוגל
שבעתיים, ולכן זכות רבתית לכל
אחד ואחד לקבוע בימי חודש
אדר זמן ללימוד בספר המסוגל
זרע שמשון אשר המחבר הבטיח
שכל הלומדים יזכו לישועות
בכני חיי ומזוני, וכפי שהעידו
גדולי הדור כי הלימוד בספר
מסוגל ביותר והרי הוא כסגולה
בדוקה ומנוסה, הדברים אמורים
לכל אחד ואחד החפץ להיענות
לקריאתו ובקשתו הנרגשת של
המחבר לעשות עמו חסד לרוחו
ונשמתו, ובפרט לאלו המצפים
לישועה בכל דבר וענין, הצטרפו
מהרה לעשות רצון צדיק
ותזכו לישועה וברכה. ישועות
בגשמיות ורוחניות.

נישא עינינו בתפילה לפני ריבון
כל העולמים, שכל הלומדים
וכל המסייעים לרבוי הלומדים,
יזכו להתברך בכל מדה נכונה,
ולהיווה בדבר ישועה ורחמים,
וימי הפורים האלה יהיו נזכרים
ונעשים לפעול ישועות ופלאות
וכפי שנעשה בימים ההם בימי
מרדכי ואסתר, ויתקיימו בכל
הלומדים וככל המסייעים למען
ריבוי הלומדים בעצה וממון כל
ברכות המחבר בהקדמת ספריו,
'ועיניכם תראינה בני בני
כשתילי זיתים סביב לשולחנכם,
חכמים ונבונים, ובתים מלאים
כל טוב, גם עושר גם כבוד'.
אכ"ר.

ספר 'זרע שמשון' המנוקד

בהוצאה
מפוארת מאירת
עינים ועוד
הרבה מעלות

להשיג בכל חנויות הספרים
347-496-5657 02-80-80-500

בספר המנוקד האחרון הוא תענוז